

FORESTS DELS POBLES

Número 3 • Hivern 2023 – Primavera 2024

© Dolors Gibert

La revista d'ELFOCAT

L'Associació d'Entitats Locals
Propietàries Forestals a Catalunya

FORESTS DELS POBLES

La revista d'ELFOCAT

Número 3 • Hivern 2023 – Primavera 2024

CONSELL DE REDACCIÓ

ELFOCAT: Martí Riera i Rovira, Josep Lluís Piqué i Subirana

i Narcís Ribes i Besalú

Carles B. Gorbs (direcció)

Olga Prat i Plans (coordinació i redacció)

CORRECCIÓ

Jordi Jové i Gestí

DISSENY

Anna Fenoy i Vinuesa

Fotografia de la portada: © Dolors Gibert

www.elfocat.cat

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**

**Diputació
Barcelona**

Diputació de Lleida

**Diputació
de Girona**

Editorial

Al present número de *Forests dels Pobles* hem dedicat el dossier central a la **gestió a les forests de propietat local**, cabdal per poder garantir la viabilitat i la conservació òptima dels boscos, entre molts altres aspectes. Precisament per emfasitzar-ne la importància, des d'ELFOCAT s'ha promogut la primera edició del premi Forest Local de Gestió Reconeguda, un guardó per reconèixer anualment la gestió forestal exemplar de les forests de propietat local.

© Dolors Gibert

Aquesta preocupació per la gestió dels boscos s'estén, és clar, a altres territoris. També és una qüestió vital per a la FECOF, la Federació Europea d'Associacions de Municipis Forestals, ens del qual ELFOCAT ostenta la vicepresidència i és membre de ple dret i actiu en la defensa dels interessos del món local forestal europeu. En aquest sentit, i amb vista a les properes eleccions europees de 2024 que tindran lloc al juny, la FECOF ha exposat les demandes dels propietaris forestals municipals europeus perquè es tinguin en compte amb vista a disposar d'una regulació de la UE que els respecti. També espera que la seva veu s'escolti amb més força a la UE en el futur. Per això demana:

1. Emprendre seriosament la reducció de la burocràcia, i limitar l'abús de regulació promoguda per la UE. Tenint en compte els reptes d'adaptar els boscos europeus al canvi climàtic, calen solucions que s'adaptin a les condicions locals. El principi de subsidiarietat té aquí una importància crucial.

2. Una regulació més pragmàtica, coherent i pràctica, que sigui assequible. Abans que la Comissió de la UE adopti normes legals relacionades amb els boscos, s'ha de prestar més atenció als efectes reals en altres àrees. En particular, s'han d'evitar efectes econòmics carregosos. Les diferents necessitats de gestió forestal comporten pèrdues monetàries considerables, que ja no són sostenibles atesa la ja difícil situació econòmica de les explotacions forestals a causa dels danys climàtics. Per regla general, no hi ha compensació econòmica o almenys no s'ha aclarit de manera concloent.

3. Pensament i acció sistèmica en funció dels diversos serveis que ofereix el bosc. És important pensar i actuar de manera holística a l'hora d'apreciar els diversos serveis que ofereix el bosc. La gestió forestal integral i sostenible hauria de tenir en

compte els aspectes ecològics, socials i econòmics. La Comissió de Medi Ambient del Parlament Europeu sovint promou iniciatives polítiques unilaterals centrades exclusivament en la biodiversitat. Aquest enfocament unilateral hauria de ser reconsiderat i la competència del Comitè, reduïda a un nivell adequat per garantir una consideració més equilibrada de les diferents àrees polítiques.

4. Una política forestal basada en la ciència i els fets. El debat sobre la política forestal està molt condicionat per emocions i polaritzat, i sovint s'ignoren els fets. És important tornar a un discurs objectiu i donar suport a la gestió forestal sostenible amb fonaments científics.

5. Motivar els propietaris forestals i implicar-los en la política desenvolupada. Sovint s'han establert normes legals sense la participació dels propietaris forestals locals. És necessari un diàleg basat en l'associació en l'àmbit de la UE, però la reestructuració dels comitès tècnics ho dificulta. La càrrega burocràtica a aplicar és desproporcionada si s'aplica a tots els països membres, i pot generar l'exclusió de molts propietaris forestals. És fonamental que la implementació nacional sigui adequada i pragmàtica.

6. La UE ha de tornar a ser més atractiva per a la mà d'obra qualificada i continuar així a llarg termini. Demanem una inversió més gran en la formació i l'ocupació de professionals forestals d'arreu d'Europa per garantir la gestió sostenible dels boscos i per afrontar amb eficàcia els reptes del canvi climàtic i l'augment dels incendis forestals. Creiem que la UE té una responsabilitat particular en aquest sentit, ja que l'ocupació transfronterera ja és habitual en la indústria forestal.

7. L'ampliació, la coordinació i la promoció dels esforços dels estats membres en la protecció contra incendis forestals. Hi ha una necessitat urgent de reforçar la protecció contra incendis forestals a Europa. Això inclou la inversió en mesures preventives com ara sistemes de vigilància d'incendis, millora de les infraestructures i la formació dels serveis d'emergència. A més, cal intensificar la cooperació transfronterera per poder respondre eficaçment als incendis forestals i minimitzar els danys ecològics i econòmics.

8. Cal reorganitzar-se per implementar les demandes i garantir una política forestal europea uniforme. Per garantir els requisits esmentats, és necessari establir dins de la Nova Comissió Europea una nova Direcció encarregada del compliment de les polítiques forestals europees sota l'autoritat del comissari d'Agricultura.

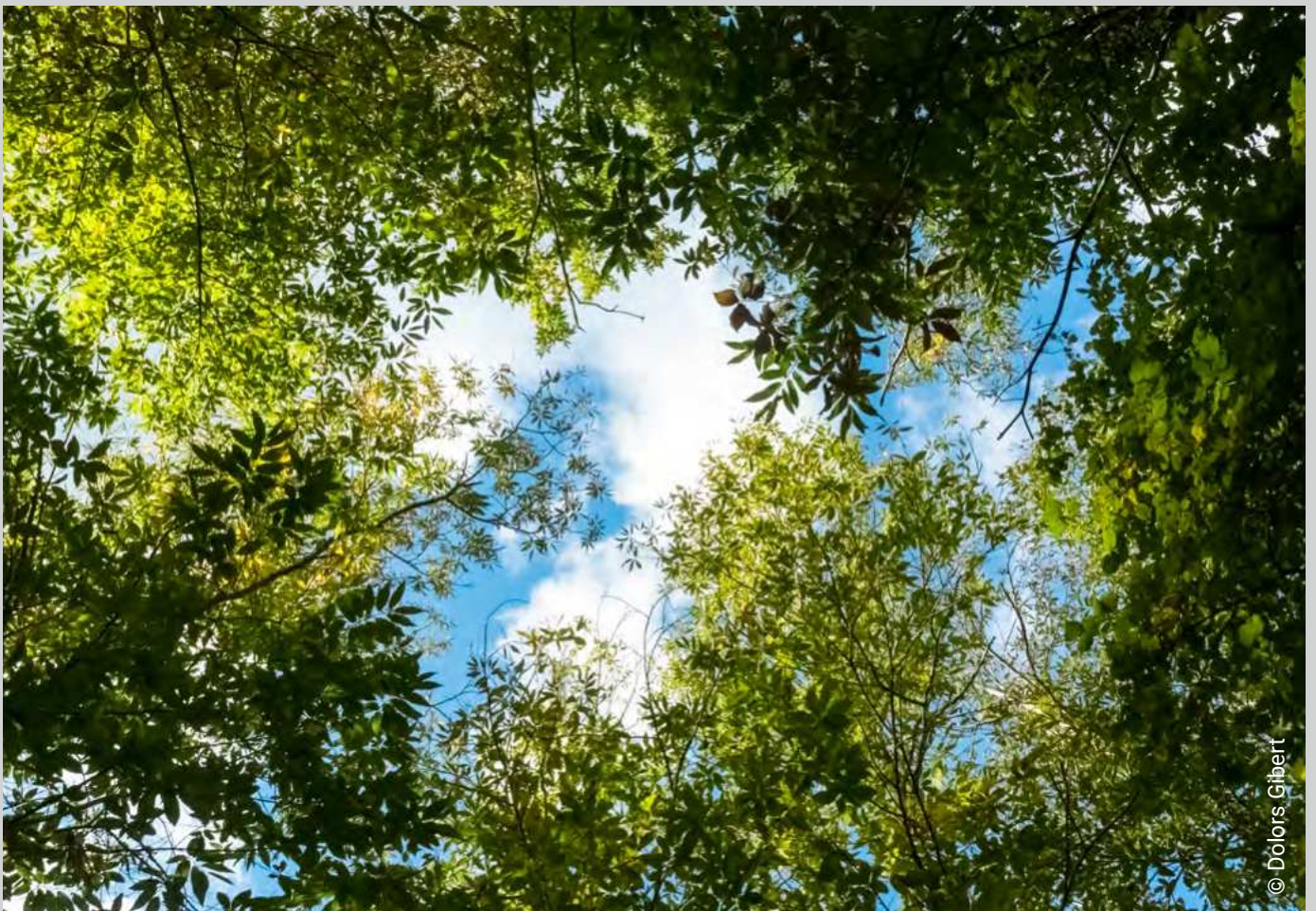
La FECOF destaca la importància de la cooperació europea i demana una revisió de la política forestal de la UE que permeti una gestió sostenible i ambientalment racional sense imposar restriccions. Exposa que és vital que tots els serveis ecosistèmics que proporcionen els boscos siguin reconeguts per garantir una gestió sostenible, ja que no fer-ho tindria greus conseqüències ecològiques i econòmiques i suposaria una càrrega per a les generacions futures.

ELFOCAT

L' Associació d'Entitats Locals Propietàries Forestals a Catalunya (ELFOCAT) agrupa els ens locals públics amb patrimoni forestal o amb gran vinculació amb el sector forestal de Catalunya.

Podeu veure els objectius de l'entitat clicant aquí,
així com conèixer-ne els membres que conformen la Junta de Govern
i els ens associats.

Associació ELFOCAT

Plaça de la Trobada, s/n (edifici Ajuntament) 25700 Montferrer (Alt Urgell), Lleida

www.elfocat.cat

Sumari

Notícies

Accions d'ELFOCAT	7
-------------------	---

L'article

Convocat el primer premi Forest Local de Gestió Reconeguda	13
--	----

L'entrevista

Parlem amb Joan Talarn i Gilabert, president de la Diputació de Lleida	15
--	----

L'article

Diagnosi sobre l'estat actual de la gestió de les forests de propietat local (II)	21
---	----

El dossier: la gestió a les forests de propietat local

Els convenis entre les entitats locals i la Generalitat de Catalunya	28
--	----

La gestió forestal de les finques de la Diputació de Barcelona	34
--	----

L'adjudicació directa d'aprofitaments forestals	44
---	----

Ens associats

Entitat Municipal Descentralitzada d'Aranxa	50
---	----

Torre de Capdella	54
-------------------	----

Horta de Sant Joan	58
--------------------	----

Alins	64
-------	----

Accions d'ELFOCAT

ELFOCAT celebra l'elecció de la nova Junta, a l'Assemblea General Extraordinària

El passat 7 de març va tenir lloc a la sala d'actes del Consell Comarcal del Pallars Sobirà, a Sort, l'Assemblea General Extraordinària d'ELFOCAT, a la qual es podia assistir tant presencialment com virtual. Martí Riera i Rovira, president de l'entitat, i les autoritats locals i comarcals van ser les encarregades de l'acte d'obertura i benvinguda a la sessió.

L'acte, que va comptar amb una molt bona assistència, va començar, com és habitual, amb l'aprovació de l'acta de l'assemblea anterior, que es va fer per unanimitat.

Principals actuacions

L'Assemblea va destinar el següent punt a comentar el resum de les actuacions més significatives dutes a terme l'any 2023, així com l'aprovació de la proposta d'accions amb vista al 2024.

Entre les actuacions presentades van destacar les diverses accions relatives a la sanitat forestal, als informes de salut forestal i també a l'actualització dels resultats de l'enquesta sobre la gestió de les forests de propietat lo-

© Narcís Ribes

© Gerard Sabarich

cal, així com l'estat actualitzat de la diagnosi personalitzada d'aquesta gestió sostenible. A continuació es van tractar diversos punts de l'ordre del dia:

- Execució del pressupost de l'exercici anterior i proposta de pressupost per a l'exercici 2024. Estat de la implementació de quotes i possibles millores.
- Proposta de model d'acord de delegació

a ELFOCAT en procediments de subhasta d'aprofitaments.

- Amb referència a l'Agència de la Natura de Catalunya, estat de la qüestió i moció presentada.
- Proposta i formalització de la col·laboració institucional amb les associacions País Rural i Aliança Pastoral de Catalunya.
- Informe del president i altres assumptes d'interès.
- Eleccions de renovació del president i de la Junta d'ELFOCAT.

Les eleccions

Vinculat al darrer punt, un cop presentada la possible renovació del president actual de l'entitat (en aquest cas hi va haver una única candidatura) i la renovació i les diferents candidatures per compondre la nova Junta, es va

© Sergi Penedès

Junta de Govern d'ELFOCAT*

CÀRREC	NOM REPRESENTANT	ENTITAT LOCAL	COMARCA
President	Martí Riera Rovira	Ajuntament de Coll de Nargó (alcalde)	Alt Urgell
Vicepresidència 1ª	Maria José Erta Ruiz	Ajuntament de Vilaller (alcaldessa)	Alta Ribagorça
Vicepresidència 2ª	Josep Lluís Piqué Subirana	Ajuntament de Soriguera (tinent-alcalde)	Pallars Sobirà
Secretari	Pere Ginesta i Formentí	Ajuntament de Montellà i Martinet (regidor)	Cerdanya
Tresorer	Josep Maria Poch Ticó	EMD Araòs (president)	Pallars Sobirà
Vocal 1	Eduard Isern Turet	Ajuntament de Meranges (alcalde)	Cerdanya
Vocal 2	Antoni Navinès i Miró	Ajuntament de Montferrer i Castellbó (regidor)	Alt Urgell
Vocal 3	Marta Moyes Perucho	Ajuntament de Sarroca de Bellera (alcaldessa)	Pallars Jussà
Vocal 4	Alfons Casamajó Carrera	Ajuntament de Ger (alcalde)	Cerdanya
Vocal 5	Manel Pérez Cantalosella	Ajuntament d'Alins (alcalde)	Pallars Sobirà
Vocal 6	Josep Vidal Bringué	Ajuntament de Llavorsí (alcalde)	Pallars Sobirà
Vocal 7	Ramon Chia Gálvez	Ajuntament de Fontanals de Cerdanya (alcalde)	Cerdanya
Vocal 8	Eduard Cavallé Fort	Ajuntament de Tivissa (tinent-alcalde)	Ribera d'Ebre
Vocal 9	Cèsar Ollé Garcia	Ajuntament de Gombrèn (alcalde)	Ripollès
Vocal 10	Constantí Aranda Farrero	Ajuntament d'Isona i Conca Dellà (tinent d'alcalde)	Pallars Jussà
Vocal 11	Antoni Mampel i Marimon	Ajuntament de La Pobla de Lillet (regidor)	Berguedà
Vocal 12	Maria Sinfreu Clop	EMD Asnurri (presidenta)	Alt Urgell
Vocal ACM	Vocal delegat	Associació Catalana de Municipis i Comarques	

Junta elegida per l'assemblea del 7 de març de 2024 a Sort (Pallars Sobirà)

procedir a la votació de tots els càrrecs, que van ser elegits per aclamació, com van mostrar els resultats. En aquest sentit, Martí Riera Rovira, alcalde de Coll de Nargó (Alt Urgell), va ser reelegit com a president d'ELFOCAT

(podeu veure la composició de l'actual Junta al quadre superior).

Finalment va tenir lloc un torn obert de paraula, que va posar el punt i final a l'Assemblea.

ELFOCAT, present a Municipàlia 2023

ELFOCAT va participar com a expositor, del 17 al 19 d'octubre, a la darrera edició de la fira Municipàlia de Lleida, amb l'objectiu de fer pedagogia sobre les forests dels pobles i fomentar l'associacionisme entre les entitats locals propietàries forestals. L'estand de l'entitat va rebre, entre d'altres, la visita d'una vintena d'alcaldes, regidors i secretaris municipals, i de la presidenta de l'Associació Catalana de Municipis, així com d'empreses de serveis forestals i de comunicació.

Durant el transcurs de la fira, ELFOCAT va dur a terme, en col·laboració amb l'Associació Catalana de Municipis (ACM) i la Generalitat de Catalunya, la jornada «La gestió de qualitat de les forests dels pobles», en què es va anunciar la convocatòria del primer premi Forest Local de Gestió Reconeguda (vegeu la pàgina 13).

© Dolors Gibert

D'esquerra a dreta, Roc Badiella, cap del Gabinet de la Presidència de l'ACM; Sergi Penedès, secretari general adjunt de l'ACM; Meritxell Budó, presidenta de l'ACM; Martí Riera, president d'ELFOCAT, i Narcís Ribes, gerent d'ELFOCAT.

Seminari sobre la gestió forestal, al Parlament Europeu

© Miquel Carrillo

ELFOCAT, representat pel seu president, Martí Riera i Rovira, va ser present al Parlament Europeu, els dies 6 i 7 de novembre de 2023, en el Seminari sobre la gestió forestal com a necessitat del bosc mediterrani, organitzat per l'oficina del diputat d'Esquerra-Verds-ALE Jordi Solé. L'acte va constar de dues taules rodones, sobre la gestió dels boscos catalans i sobre la gestió forestal i la bioeconomia.

A més d'ELFOCAT, també hi van participar representants polítics catalans i europeus, arquitectes, empresaris forestals, investigadors i membres del Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya.

Més informació:

Crònica de la Televisió del Berguedà:
https://www.youtube.com/watch?v=pJfg-qu-Z_rY&t=2s

Article de *Nation World*:
<https://nationworldnews.com/the-forests-of-the-mediterranean-demand-europes-attention/>

Accions amb relació a la FECOF

© Dolors Gibert

Amb relació a les properes eleccions al Parlament Europeu (vegeu l'editorial de la pàgina 3) que se celebraran del 6 al 9 de juny, la FECOF ha exposat les demandes dels propietaris forestals municipals europeus amb vista a una regulació de la UE que els respecti.

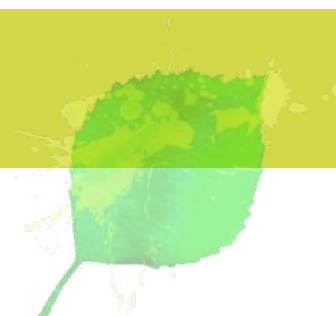
En aquest sentit, l'ens exposa que «la gestió sostenible dels boscos europeus es fonamenta en la consideració de la multifuncionalitat d'aquests boscos. Per poder aplicar aquest principi a la gestió cal, a més de personal forestal qualificat, un intercanvi constant d'experiències dins l'àmbit europeu per resoldre els conflictes d'interessos que s'hi donen, i tenir en compte les particularitats locals.

La FECOF, com a òrgan de representació dels propietaris forestals municipals, compleix aquests objectius i defensa els interessos dels boscos municipals a escala europea. La FECOF desenvolupa objectius per als boscos comunitaris, d'acord amb principis democràtics, i contribueix a la conservació sostenible d'aquests boscos. Les administracions na-

cionals dels països membres vetllen perquè es tingui en compte la multifuncionalitat i les diferents funcions ambientals, econòmiques, socials i culturals. Tots els aspectes de les funcions forestals esmentats anteriorment són de vital importància per aconseguir un espai forestal proper als seus ciutadans.»

L'escrit de la FECOF també fa referència al fet que «el temps i el clima estan canviant ràpidament, i això també afecta els boscos. No obstant això, els propietaris de boscos municipals estan ben preparats per afrontar els reptes futurs i estan a favor d'implementar els principis descrits amb l'objectiu a llarg termini d'assegurar llocs de treball regionals i creixement econòmic sense danyar el medi ambient. La indústria forestal i de la fusta europea genera un valor afegit brut total anual d'1,1 bilions d'euros. Això equival a la producció econòmica de tot l'Estat espanyol. El sector forestal representa 17,5 milions de llocs de treball. Això vol dir que un de cada 16 llocs de treball a Europa està directament o indirectament vinculat a la indústria forestal i de la fusta».

L'article

Convocat el primer premi Forest Local de Gestió Reconeguda

El mes d'octubre passat, durant el transcurs de la fira Municipàlia celebrada a Lleida, el president d'ELFOCAT, Martí Riera, va anunciar la convocatòria de la primera edició del concurs per a l'atorgament del premi Forest Local de Gestió Reconeguda. Es tracta d'un guardó que té com a objectiu reconèixer públicament i de forma anual la gestió forestal exemplar de les forests de propietat local.

El premi, organitzat per ELFOCAT, compta amb la col·laboració de l'Associació Catalana de Municipis (ACM), de la Direcció General d'Eco-

sistemes Forestals i Gestió del Medi de la Generalitat de Catalunya i del Col·legi Oficial d'Enginyers de Forests a Catalunya, i pretén fer un

El president d'ELFOCAT, Martí Riera, anunciant el premi en el marc de la jornada «La gestió de qualitat de les forests dels pobles», que va tenir lloc durant la fira Municipàlia de Lleida.

reconeixement públic a una o diverses forests de pobles (forests de propietat d'ens locals radicats a Catalunya) que siguin remarcables per algun aspecte relacionat amb la seva gestió. Així doncs, els criteris han de correspondre a una gestió forestal en sentit ampli, amb la inclusió dels aspectes productors, protectors socials, innovadors, tradicionals o qualsevol altre relacionat amb la gestió multifuncional de la forest de propietat local.

El nombre de forests reconegudes en cada convocatòria és d'un màxim de tres. Poden participar-hi tots els ens locals de Catalunya, en especial ajuntaments o entitats locals municipals descentralitzades, i també ens locals supramunicipals com les diputacions o els consells comarcals que compleixin el fet de ser propietaris de forests amb gestió forestal planificada o ordenada en qualsevol de les figures de planificació existents. Les forests premiades ho seran pel valor de la seva gestió multifuncional o per la gestió destacable en algun dels aspectes de protecció, de producció o d'ús social.

El president d'ELFOCAT, Martí Riera.

Terminis, jurat i entrega dels guardons

El 31 de desembre de 2023 va finalitzar el termini de presentació de les forests candidates a aquest primer certamen per part de les diverses entitats locals (cada ens local pot presentar una sola proposta de candidatura al premi per convocatòria anual). Aquesta formalització s'havia de fer mitjançant un formulari, segons les bases del premi, disponibles a la web d'ELFOCAT, <https://elfocat.cat/convocatoria-premi-forests-local-de-gestio-reconeguda/>

El jurat, compost per un total de cinc membres (dos representants d'ELFOCAT, un de la Generalitat de Catalunya, un de l'ACM i un més del Col·legi d'Enginyers de Forests a Catalunya), ja va emetre el seu veredict, que inclou la forest premiada i també les forests que, pel seu especial interès, es recomana que formin part del catàleg públic. Així doncs, es preveu que el nom dels guardonats del premi Forest Local de Gestió Forestal Reconeguda 2024 (corresponent a la convocatòria de finals de 2023) es faci públic en un acte amb presència del món local i agrari, que tindrà lloc el mes de juny, i que s'anunciarà oportunament. En el cas de les forests guardonades, es promourà, a petició d'ELFOCAT i sempre que l'ens local titular així ho acordi, la seva classificació urbanística com a forests d'especial valor en la gestió en el planejament municipal. A més, se'n realitzarà una fitxa resum que es divulgarà a través de la web d'ELFOCAT i formarà part d'un catàleg o relació de forests reconegudes a efectes de divulgació i promoció dels valors de l'excel·lència en la gestió forestal local. 🌱

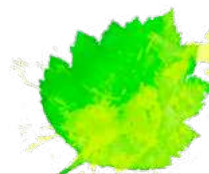
L'entrevista

Joan Talarn i Gilabert,

**PRESIDENT DE LA DIPUTACIÓ
DE LLEIDA**

“El suport a la protecció i la gestió dels boscos és i ha de ser una línia prioritària en els propers anys des d’una multiplicitat d’iniciatives que hauran de convergir en més usos constructius de la fusta i en els usos tèrmics de proximitat, tant en l’àmbit domèstic com en l’industrial. També avancem en l’àmbit de la bioeconomia forestal.”

La Diputació de Lleida és una institució supramunicipal que té la seva raó de ser en els ajuntaments, amb el desplegament de polítiques en favor del desenvolupament integral del territori. Així doncs, participa en la gestió dels boscos que són propietat d’ens locals de les terres de Lleida. Quin percentatge de territori representen aquests territoris pel que fa a hectàrees i a quants municipis afecta?

La demarcació de Lleida disposa de la major concentració de boscos de titularitat pública de Catalunya, amb 292.676 ha. Aquesta pro-

pietat forestal municipal es concentra a les comarques de la Val d’Aran, Alta Ribagorça, Pallars Sobirà, Alt Urgell i la Cerdanya. Amb 27.000 arbres per quilòmetre quadrat, és la tercera demarcació espanyola amb una major densitat de superfície forestal, amb la Val d’Aran i el Pallars Sobirà com les comarques amb les extensions més grans de boscos de titularitat pública.

Vostè ha reivindicat en diverses ocasions la implicació i el compromís del territori en la defensa de les seves forests. Com es

© Dolors Gibert

desenvolupa la gestió dels boscos propietat d'ens locals, des de la Diputació de Lleida, amb vista a la defensa, la preservació i la promoció del territori?

El bosc i els recursos naturals que el conformen juguen un paper cabdal en la configuració del paisatge, que és un recurs fonamental també de l'oferta turística lleidatana, i en la conservació dels recursos hídrics i la biodiversitat. Tot i que els boscos són la infraestructura verda més important del país, el seu aprofitament econòmic directe només representa l'1,3 % del PIB del sector primari i el 0,06 % del PIB global del país. Aquestes xifres ens orienten cap a on hem d'esmerçar esforços, perquè detectem una gran oportunitat de desenvolupament experimentant amb nous models de governança.

Quins són els projectes per a la millora i l'aprofitament de recursos forestals en què participa o que s'han impulsat des de la

Diputació? Com es desenvolupen i quines repercussions tenen?

Dins dels projectes tractors definits per a la transformació econòmica de les comarques de Lleida, Alt Pirineu i Aran treballem sobre dos eixos, l'anomenat «Digital Innovation Hub del sector agroalimentari i forestal de Catalunya» i el de «Valorització integral dels recursos forestals del Pirineu». Cerquem tant la transformació digital i tecnològica com l'activació de la producció bioeconòmica dels boscos i la defensa contra els incendis forestals. Es preveuen inversions en la millora d'infraestructures, capital humà i tecnologies que, en el seu conjunt, ens permetin incrementar el nombre de treballadors capacitats, la mecanització i la professionalització vinculada als treballs forestals, juntament amb l'impuls de nous processos industrials que valoritzin la fusta i els seus subproductes. Per fer-ho possible, aquestes accions compten amb la implicació i la participació, a més de la Diputació, de les administracions locals de l'àmbit geogràfic de l'Alt Pirineu i Aran i el Solsonès, el Departament d'Agricultura, Pesca i Alimentació, el Centre Tecnològic Forestal de Catalunya i la UdL.

Amb relació a aquests programes i línies de suport per a la millora dels boscos per part de la Diputació, creu que el suport a la protecció i la gestió dels boscos ha de continuar sent una línia prioritària en els propers anys?

No només ho ha de continuar sent, sinó que ho és de manera clara i decidida des d'una multiplicitat d'iniciatives que hauran de convergir en més usos constructius de la fusta, amb materials com el contralaminat, i també els usos tèrmics de proximitat, tant en l'àmbit domèstic com en l'industrial. I avancem en la valorització de tots els subproductes que genera la fusta dels nostres boscos, a través d'una branca específica de la bioeconomia, la bioeconomia forestal.

Els ajuntaments i les EMD són propietaris, a Catalunya, del 20 % dels boscos. A la darrera dècada, amb l'aparició d'ELFOCAT i les polítiques de suport a la gestió forestal local que han impulsat les diputacions —entre les quals, la Diputació de Lleida—, va augmentant la conscienciació dels governs locals per a la defensa i la gestió d'aquest patrimoni. Considera que els ens locals han d'esdevenir veritables actors forestals? Quines iniciatives creu que caldria dur a terme per reforçar la propietat forestal dels ens locals?

Potser aprofundir la idea dels beneficis socials que reporta un sistema de gestió forestal dels boscos de propietat municipal, com per exemple s'ha anat demostrant en els programes dels darrers anys vinculats a la biomassa i les calderes, així com els centres logístics per a la seva distribució. Les experiències vinculades al projecte Forest4Local han estat un gran dinamitzador de les bonats i les oportunitats que s'obren en l'àmbit municipal.

El bosc és ara un sistema en perill (incidències climàtiques, incendis forestals, manca de rendibilitat...). Com podem protegir-lo davant aquestes amenaces?

El bosc sempre ha estat un sistema en perill si es vol mirar des d'aquesta perspectiva, perquè la seva essència, com la immensa majoria de la producció agrícola, es desenvolupa en un context natural que l'ésser humà no pot controlar, però sí prevenir (paradoxalment, dels riscos que provoquen els mateixos éssers humans). Des de l'Àrea de Medi Ambient de la Diputació de Lleida també desenvolupem programes de prevenció i col·laborem amb els ajuntaments amb un Pla de sostenibilitat forestal i mediambiental, un Pla de prevenció d'incendis, subvencionem les activitats de les ADF i altres accions que, en total, disposen d'una dotació de 823.000 euros per a l'any 2024.

La rendibilitat dels boscos depèn de la valorització dels seus productes i l'aprofitament sostenible dels recursos forestals. En el cas de la biomassa, les institucions van fer un esforç important per impulsar-ne el desenvolupament i ara es comencen a percebre els resultats. En el cas de la fusta per a la construcció, caldrien també mesures per promoure'n l'ús?

Com dèiem abans, biomassa, calderes i centres logístics han demostrat la seva funcionalitat, i en la mateixa línia treballem amb vista a l'ús constructiu de la fusta. Però és cert que estem en una fase molt inicial, tot i que avançant en la recerca, per poder passar dels experiments de laboratori a la creació de plantes preindustrials que, després, puguin demostrar que és econòmicament viable aquesta branca a escala industrial.

Com valora el Pla general de política forestal de Catalunya? Quines accions de la política forestal catalana serien prioritàries per a les comarques de Lleida i per al Pirineu?

Estic plenament d'acord amb l'objectiu d'aquest Pla, amb el qual es vol fomentar el desenvolupament sostenible del país i respectar l'ús forestal de manera eficient, salvaguardant aquests espais naturals. És una guia que ha de ser infal·libre i que, de fet, conté totes aquelles polítiques que es feien fins ara orientades a garantir un futur millor per als nostres entorns forestals, i hi posa ordre. Disposar d'un pla és necessari per poder donar un sentit final a les diferents polítiques sectorials. Crec que les necessitats de les comarques de Lleida i el Pirineu hi estan ben reflectides i la prova són les accions que desenvolupem conjuntament les administracions, i de les quals estem parlant en aquesta entrevista.

Vostè és fill de Bellvís, al Pla d'Urgell. Quina és la visió del món forestal des d'un poble de la plana on predominen els espais agraris conreats? Quin és el seu parer amb vista a la lluita contra el despoblament rural i la promoció del paisatge, en el marc d'un

model econòmic viable de l'activitat forestal que repercuteixi en els àmbits mediambiental, social i de transformació econòmica?

Quan vius a l'entorn rural, i Bellvís ho és, és molt fàcil empatitzar amb altres entorns rurals, com ara el dominat per la forest, perquè vivim la mateixa situació estructural. El paisatge és el nostre entorn vital; això és no només el lloc on vivim, sinó tots els aspectes dels quals vivim. A l'entorn rural no cuidem el paisatge per una convicció diguem-ne estètica, sinó per necessitat i convicció, ja que el nostre àmbit és el que ens facilita la matèria primera de la nostra base econòmica i, si permetem que es malmeti aquest ecosistema, posem en risc la nostra supervivència. Des de la Diputació diem que la nostra lluita és permetre que arrelin projectes de vida en aquest territori d'oportunitats que són les comarques de Lleida, l'Alt Pirineu i l'Aran. I això engloba una multiplicitat d'accions en moltes àrees, des de millorar serveis bàsics fins a potenciar el turisme actiu i, més específicament, trobar oportunitats de projecció econòmica allà on fins ara teníem un problema de gestió de residus. Aquest plantejament és perfectament aplicable als municipis forestals, encara més si tenim present que la transformació econòmica del territori partint de la bioeconomia ha de ser socialment desitjable, ambientalment possible i econòmicament viable, tres requisits que complim a bastament.

Creu que existeix una fractura entre la visió del món urbà i la del món rural, pel que fa a la gestió dels boscos?

La visió urbanita és molt diferent de la rural pràcticament en tots els aspectes que fan referència a la natura, i especialment respecte dels boscos. En una gran ciutat, quina funció compleixen els arbres? Merament ornamental, o com a vàlvula d'escapament d'oci davant el ritme de vida urbà. És culpa

de les persones que viuen a la gran ciutat? Evidentment, no! Potser des dels entorns rurals no hem sabut trobar la fórmula eficaç per explicar-nos davant les mateixes ciutats sobre la importància del sector primari, des de la ramaderia fins al sector forestal, per a les seves vides diàries. Hi ha massa enquestes fetes entre escolars de grans ciutats que revelen que necessiten disposar de més informació encara per valorar la importància de l'entorn rural.

Catalunya és un dels països amb més percentatge de superfície forestal d'Europa i amb un dels percentatges més elevats d'espais protegits. Aquest fet, del qual la societat sovint no és prou conscient, és un llast a l'hora de gestionar el territori?

És el que deia abans: existeix una mirada falsament bucòlica de l'entorn natural. De qui protegim els espais naturals? De comportaments humans poc respectuosos, que segurament són causats per les mateixes persones que tampoc són respectuoses amb els seus propis carrers, ja sigui a la ciutat o al poble. Nosaltres tenim la majoria dels boscos, però la majoria de les persones viuen en una ciutat, i en totes les enquestes que es fan a totes les ciutats la brutícia dels carrers s'identifica com el principal problema. A mesura que la comunitat és més petita, potser, és més fàcil tenir una visió més col·lectiva de les necessitats com a comunitat.

A les terres de Lleida s'hi ubica el Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya (al Solsonès), s'hi desenvolupen els estudis de tècnica forestal de la Universitat de Lleida, s'hi ha celebrat el 8è Congrés Forestal Espanyol organitzat per la Societat Espanyola de Ciències Forestals (SECF), s'hi desenvolupen projectes com ara el Bio-Markets... Com definiria el vincle entre el territori i l'àmbit forestal?

Per a la Diputació de Lleida, el Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya és el referent indiscutible per tirar endavant els projectes de futur als quals em referia abans. És el *partner* bàsic per articular iniciatives al llarg de la cadena de valor per incrementar la capacitat de mobilització, l'aprofitament forestal dels boscos i la valorització dels subproductes resultants en l'àmbit de la bioeconomia forestal. Al territori, entès com el nostre entorn rural, el Centre és la veu de referència i qui dignifica aquest vincle, precisament.

Amb relació a l'anterior qüestió, la Diputació col·labora amb altres ens, entitats i associacions directament implicats en la gestió d'aquests boscos propietat d'ens locals. En què es tradueix, aquest tipus de col·laboracions?

Es tradueix en la intensa relació a la qual m'he referit abans, tant en els projectes de transformació com en matèria de prevenció i desenvolupament. Sabem que, per a tota aquesta xarxa d'entitats i associacions, també som el referent a l'hora d'impulsar noves

© Dolors Gibert

accions o traslladar inquietuds, i aquest és el millor termòmetre de l'estat de les relacions.

En el cas del vincle amb ELFOCAT, com es vehicula aquesta col·laboració i suport? Què en pensa, de la tasca que fa l'entitat?

La veig com una entitat que treballa en aquella clau col·laborativa que destacava abans de la vida al món rural, en pro d'un objectiu i benefici comuns. Per a la Diputació és la veu dels municipis amb boscos de titularitat pública i, per tant, un fòrum que facilita la interacció. Per aquesta raó formem part de les administracions que li donen suport.

Entre les accions que desenvolupa ELFOCAT i que compten amb el suport de la Diputació de Lleida hi ha l'activitat pedagògica «Amics de les Forests dels Pobles», a través de la qual es visiten escoles per conscienciar l'alumnat de la importància de la protecció i la gestió dels boscos. Creu que les noves generacions tindran la mateixa relació amb el bosc que la que tenien les generacions anteriors?

És una línia d'acció importantíssima per tot allò que comentàvem de la relació del món

“ELFOCAT treballa en clau col·laborativa i en pro d'un objectiu i benefici comuns. Per a la Diputació és la veu dels municipis amb boscos de titularitat pública i, per tant, un fòrum que facilita la interacció. Per aquesta raó formem part de les administracions que li donen suport.”

urbà amb el rural. Només des de l'educació es pot insuflar conscienciació, i és bàsic que es treballi el coneixement d'allò que signifiquen els boscos més enllà del seu entorn natural i físic. Les futures generacions guanyaran molt si aconseguim que els nens i nenes, per exemple, quan s'asseguin davant una taula de fusta, sàpiguen quin és l'origen natural d'aquest moble i tots els anys i esforços esmerçats en tota la seva cadena de producció per haver passat de ser una simple llavor al lloc on estudiem o dinem. És simple i complicat alhora, potser tan complicat com cuidar un bosc. 🌱

L'article

Diagnosi sobre l'estat actual de la gestió de les forests de propietat local (II)

L'elaboració d'una diagnosi sobre l'estat actual i la problemàtica que es deriva de la gestió de les forests de propietat local es va iniciar el 2022, en un projecte fruit del conveni de col·laboració entre ELFOCAT, l'Associació Catalana de Municipis (ACM) i la Fundació Municipalista d'Impuls Territorial (FMIT). Entrearbres (enginyeria forestal i mediambiental) ha estat l'encarregada de dur a terme aquesta anàlisi, que ja ha finalitzat la segona fase d'entrevistes als ens participants. A continuació, s'exposen les conclusions que s'han extret fins ara.

En els anteriors números de *Forests dels Pobles* ja hem fet referència a la diagnosi que, mitjançant entrevistes qualitatives als diversos ens, permet obtenir informació sobre els antecedents de gestió, la planificació forestal, el Catàleg d'Utilitat Pública, els aprofitaments actuals, les ocupacions, la xarxa viària, els riscos naturals i antròpics, els productes forestals i la seva destinació, l'economia forestal local, altres aprofitaments i les incidències destacables.

L'objectiu final de l'obtenció d'aquesta informació i de la posterior anàlisi és disposar d'una diagnosi particularitzada i global que permeti detectar àrees prioritàries on calgui desenvolupar accions concretes o polítiques de suport. En aquest sentit, a través de l'empresa d'enginyeria adjudicatària Entrearbres, es va procedir al treball de camp: l'any 2022 i en la primera fase del projecte, es van efectuar un total de 33 entrevistes a municipis seleccionats per ELFOCAT i distribuïts arreu

del territori català. Posteriorment, en la segona fase, l'any 2023 es van fer 33 entrevistes més.

© Dolors Gibert

Procediments i conclusions de la segona fase

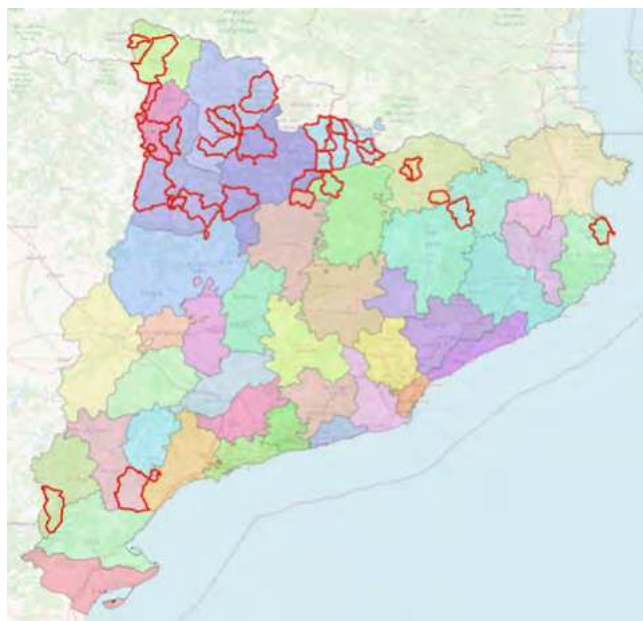
En el número 2 de *Forests dels Pobles* ja vam avançar els resultats que es van derivar de la primera fase d'entrevistes. En cada part del procés, després de les enquestes i l'anàlisi, es porta a terme una reunió d'equip en què, mitjançant un diagrama d'afinitat a través de notes adhesives, s'agrupen i s'organitzen els patiments depenent de l'àmbit al qual afecten i la seva prioritat relativa a cada entitat local. Aquesta prioritat s'estableix en un rang ascendent de l'1 al 5 segons la importància/prioritat que dona cada entitat local a cadascun dels patiments detectats. Així, 1 fa referència al fet que no és una prioritat i/o problemàtica, i els valors 2, 3, 4 i 5 fan referència a unes prioritats baixes, moderades, altes i molt altes, respectivament (vegeu la taula de la següent pàgina).

Les conclusions d'aquesta segona fase indiquen els patiments que més preocupen a

aquestes entitats. En general, es tracta del manteniment de la xarxa viària; la manca de suport tècnic, la qual cosa es veu agreujada com més petita és l'entitat local; l'insuficient finançament i l'excessiva burocràcia per poder demanar subvencions; l'ús públic per la gran massificació del turisme, i la gestió forestal en si, la qual es veu perjudicada directament pels patiments anteriorment esmentats.

D'entre aquests patiments s'ha pogut concloure que els més preocupants a escala global són:

- **Xarxa viària:** en general, és un element clau del territori, que és indispensable que estigui en bon estat per tal d'afavorir el desenvolupament rural i fomentar la fixació de gent al territori, a més de tractar-se d'una eina per a la prevenció, el control i l'extinció d'incendis forestals, entre d'altres. Moltes de les entitats municipals declaren que no disposen de suficients recursos per fer

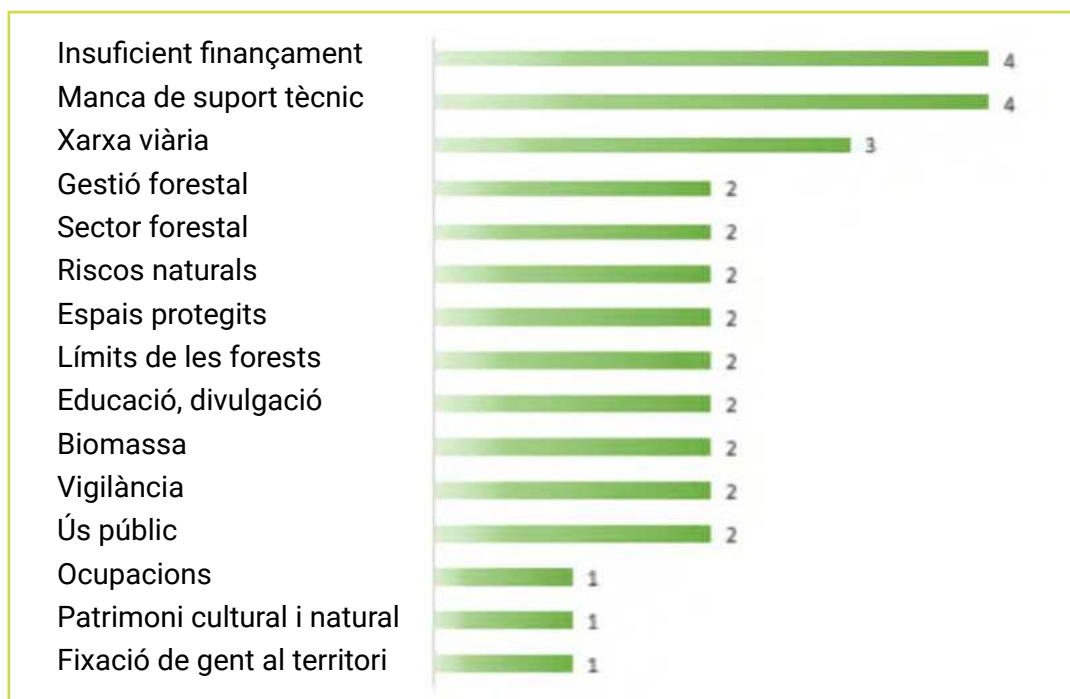
Localització de les 33 entitats municipals entrevistades en la primera fase (mapa de l'esquerra) i de les 33 entrevistades en la segona fase (mapa de la dreta). Font: OSM, ICGC i elaboració pròpia.

Àmbit Patiment	COMARCA														
	ALT URGELL	ALTA RIBAGORÇA	BAIX EMPORDÀ	BAIXA Cerdanya	BERGUEDÀ	CERDANYA	GARROTXA	PALLARS JUSSÀ	PALLARS SOBIRÀ	RIBERA D'EBRE	RIPOLLÈS	SOLSONÈS	TERRA ALTA	VALL D'ARAN	VALLES OCCIDENTAL
Xarxa viària	3	3	3	2	1	2	3	3	3	3	3	2	4	4	1
Manca suport tècnic	4	3	5	3	2	4	5	4	4	3	4	2	4	4	1
Insuficient finançament	5	5	5	4	3	3	5	5	5	5	5	4	4	4	1
Ús públic	1	1	3	2	2	2	3	1	2	1	3	1	1	1	3
Gestió forestal	2	2	3	1	2	2	2	2	2	2	2	3	4	4	1
Vigilància	3	2	5	2	1	2	3	3	2	1	1	1	1	1	1
Espais protegits	2	1	1	2	2	2	1	2	4	1	1	1	2	2	1
Riscos naturals	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	1	3	3	3
Sector forestal	1	5	4	1	2	2	1	1	1	4	4	4	4	4	4
Limites de les forests	2	2	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1	2	2	1
Educació, divulgació	2	2	1	4	2	2	3	2	3	1	3	4	1	1	1
Patrimoni cultural i natural	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1	1
Biomassa	1	1	1	1	1	1	3	1	2	1	2	1	4	4	5
Ocupacions	1	2	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1
Fixació gent al territori	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1

Relació dels patiments a escala comarcal agrupats per àmbits generals i per la seva prioritat relativa, establerta aquesta entre el rang ascendent de l'1 al 5, on 1 fa referència al fet que no és una prioritat i/o problemàtica, i els valors 2, 3, 4 i 5 fan referència a unes prioritats baixes, moderades, altes i molt altes, respectivament. Font: elaboració pròpia.

front al manteniment de la xarxa viària, i que les subvencions per a l'arranjament o la nova construcció de pistes són insuficients i tenen limitacions que no s'ajusten a les seves necessitats i no permeten executar l'actuació de manera efectiva.

- **Manca de suport tècnic:** es tracta d'un dels patiments més esmentats per la gran majoria de les entitats municipals entrevistades. En general, concorden en el fet que el tècnic/a al qual es deriva la gestió dels seus boscos es troba desbordat/ada. Aquesta necessitat de suport està relacionada amb l'excessiva burocràcia, fet que comporta que aquesta persona hagi de dedicar més esforços a aspectes administratius que no pas tècnics.
- **Insuficient finançament:** és, també, un dels patiments més esmentats, ja que gran part de les entitats entrevistades no tenen capacitat d'autofinançament i no disposen de recursos propis per fer front a les despeses que es deriven de la gestió de les seves forests, fet que comporta una dependència exclusiva de l'Administració pública. En general, s'ha comentat que l'import dels ajuts és insuficient i que l'estricta i minuciosa fiscalització dels tràmits suposa un gran esforç. Tot plegat està provocant que moltes entitats deixin de sol·licitar aquests ajuts.
- **Ús públic:** hi ha diverses problemàtiques relacionades amb l'ús públic. El punt més conflictiu és la gestió del volum de visitants a causa de la massificació en determinades zones i èpoques de l'any, la qual cosa està lligada a la gestió de les deixalles acumulades que es dona implícitament per una clara desconexió entre la ciutat i el territori rural.
- **Gestió forestal:** la majoria d'ens entrevistats concorden en el fet que els recursos humans i econòmics de què disposen actualment no són suficients per poder portar

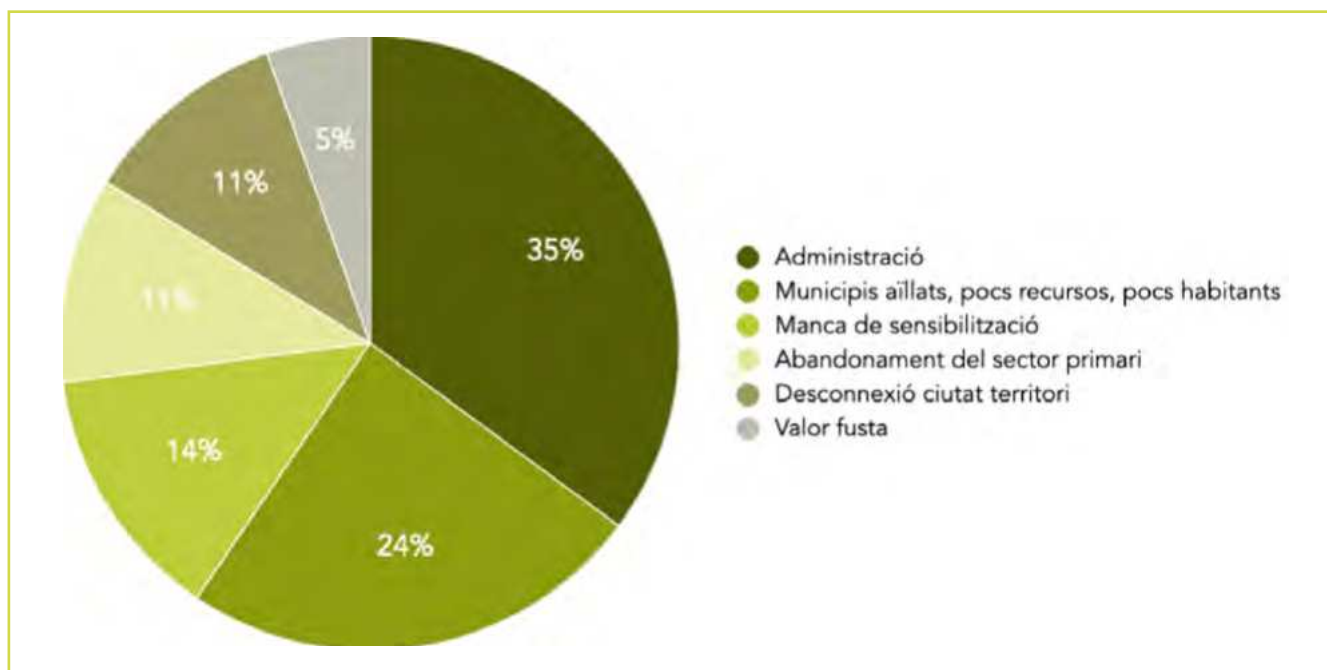

Principals patiments a escala global.

a terme una gestió forestal activa, a causa de la manca de suport tècnic, l'insuficient finançament i l'escassa rendibilitat econòmica del sector.

Causes dels patiments

Un cop agrupats els patiments per categories o àmbits generals, se n'han identificat els

Causes dels patiments.

D'esquerra a dreta, i de dalt a baix, ajuntaments de les Preses, de Terrassa, de la Pobla de Segur, del Baix Pallars, de la Torre de Capdella, de les Valls d'Aguilar, de Ribera d'Urgellet, de la Fatarella i d'Argençola.

possibles factors causals, és a dir, l'origen al qual s'atribueix la seva aparició. Durant les entrevistes s'han expressat molts punts de vista sobre quins poden ser els motius que provoquen els diferents patiments, i se n'ha fet una associació amb la major objectivitat possible.

Les problemàtiques s'atribueixen, principalment, a la gestió de l'Administració, a les característiques de cada municipi (situació geogràfica, habitants, recursos, accessos i serveis), a l'abandonament del sector primari, al factor econòmic en el sector fuster i a la manca de respecte i coneixement de la societat vers el territori rural català.

Les qüestions relacionades amb la xarxa viària, la manca de suport tècnic o l'infrafinançament són els principals patiments que pateixen les forests públiques locals

D'esquerra a dreta, i de dalt a baix, ajuntaments de Vielha i Bossòst, de Campelles, l'EMD d'Araós, els ajuntaments de Montenartró, d'Estamariu, de Das, de Puigcerdà, del Pont de Bar, d'Urús, de Vilallonga de Ter, de Toses, de Planoles, de Gombrèn i de la Pobla de Lillet.

Les possibles solucions

Ateses les problemàtiques detectades, es considera que hi ha possibles solucions i línies d'actuació que podrien contribuir a solucionar-les:

- **Una gestió forestal activa** amb el suport de l'Administració pública, mitjançant accions

efectives com ara una major agilitat i menor càrrega de burocràcia a l'hora de la tramitació de subvencions, o la coherència quant als imports d'aquestes subvencions (que siguin adequats a les actuacions que cal fer, que es tinguin en compte les externalitats i que siguin extrapressupostaris). Tot això, lligat a un augment del suport tècnic, jurídic i administratiu, sobretot a aquelles entitats locals més petites.

D'esquerra a dreta, i de dalt a baix, ajuntaments de Fígols i Alinyà, d'Esterri de Cardós, d'Espot, de Vall de Cardós, de Lladorre i de la Guingueta d'Àneu.

- **Una coordinació i agilització de les gestions** entre els ajuntaments, els òrgans gestors dels espais naturals i la Generalitat, per tal de poder desenvolupar actuacions a les forests. Així mateix, cal trobar un equilibri entre les necessitats d'oci i turisme i vetllar per la conservació.

- Totes aquestes propostes no tenen cabuda si les persones que es troben al capdavant de les entitats locals no prenen **consciència de la seva situació actual**, dels reptes i les oportunitats particulars, i també dels comuns amb altres ens. Definir uns objectius particulars i conjunts amb unes fites assolibles en el temps és clau per començar a ser actius i caminar plegats.

Per tal de reforçar aquesta informació sobre els patiments que més preocupen a les entitats locals propietàries de forests i donar veu, sobretot, a les entitats locals més petites, s'ha proposat portar a terme, amb la col·laboració

de l'ACM, una tercera fase de la diagnosi en què s'entrevistaran 13 entitats locals, de les quals set seran entitats municipals descentralitzades (EMD). 🌱

© Dolors Gibert

La gestió a les forests de propietat local

Els convenis entre les entitats locals i la Generalitat de Catalunya per a la gestió conjunta dels boscos públics

Analitzem en aquest article quin és el marc normatiu de la gestió dels boscos públics de les entitats locals, els objectius i l'àmbit d'actuació dels convenis que s'estableixen entre aquests ens i la Generalitat de Catalunya, les claus de la governança i els reptes amb vista al futur.

La història moderna dels boscos públics a l'Estat espanyol és tan apassionada com controvertida. Diferents disciplines han estudiat aquesta història des de diferents aproximacions –la geogràfica, la social, l'econòmica o la forestal– i no sempre les conclusions han estat concordants. En el que sí que existeix consens és en la data en què tota la gestió d'aquests béns canvia radicalment, i és a partir dels processos desamortitzadors, es-

pecialment la Llei de desamortització civil (Llei Madoz) del 1855. Els governs liberals de l'època no veien amb bons ulls el sistema de gestió d'aquests béns, en què tots els veïns del «comú» tenien dret a la participació en la gestió i l'aprofitament dels boscos comunals, cosa que representava una garantia per als veïns de cara a la subsistència en una època en què la terra era un factor essencial de les economies de muntanya.

El règim d'intervenció de l'Administració ha anat variant al llarg dels anys, i dels règims polítics, fins a arribar a l'actualitat, en què les competències forestals recauen sobre les autonomies

Però si hi va haver un esdeveniment que va evitar la venda del total de propietats públiques i, per tant, la persistència de la propietat pública forestal, aquest va ser la creació del Catàleg de Forests Exceptuades de la Desamortització per la seva Utilitat Pública. Aquesta iniciativa neix com a resposta de la Junta Consultiva del Cuerpo de Ingenieros de Montes de l'Estat, que argumentava que les funcions dels boscos anaven molt més enllà de les productives.¹ Per alguns autors, aquesta va ser la primera actuació de conservació sobre els boscos de l'Estat espanyol, i probablement d'Europa. Altres autors consideren que els 175 anys d'història del Catàleg i la gestió dels seus boscos són la prova més evident que gestió i conservació són un binomi indissociable, ja que gran part dels espais naturals de protecció especial s'assenten sobre terrenys públics pels seus valors naturals, molts dels quals s'han assolit després d'anys de restauració forestal.

La creació del catàleg va comportar també dos canvis importants: el primer, la intervenció de l'Administració forestal, i el segon, que molts boscos passessin de mans dels veïns als ajuntaments, fet que no sempre va

© Dolors Gibert

ser vist amb bons ulls pels veïns. No obstant això, no tots els terrenys públics no venuts amb la desamortització van acabar al Catàleg de Forests d'Utilitat Pública, ja que alguns no reunien les condicions per ser venuts i, per tant, van continuar sent públics, o comunals, i això ha derivat en l'existència de múltiples casuístiques depenent de les diferents regions i de la pròpia dinàmica de cada bosc. Actualment, per a molta gent tot el global de boscos públics es continua coneixent com el «comunal», tot i que no tots estan sotmesos a aquest règim de propietat o aprofitament. Aquesta diversitat es continua recollint en la diferent normativa sectorial. El règim d'intervenció de l'Administració ha anat variant al llarg dels anys, i dels règims polítics, fins a arribar a l'actualitat, en què les competències forestals recauen sobre les autonomies.

¹ Del Corral, Ignacio Pérez-Soba Diez (2013). «Los montes de utilidad pública: un patrimonio con mucho pasado y mucho futuro». *El papel de los patrimonios territoriales en la conservación de la naturaleza*, 54.

© Dolors Gibert

Marc normatiu de la gestió dels boscos públics de les entitats locals

El règim especial dels boscos públics ha estat recollit per la legislació sectorial des de la creació del Catàleg de Forests Exceptuades de la Desamortització. En l'actualitat, les lleis forestals estatals, nacionals catalanes i la normativa que regeix la gestió dels béns de les entitats locals disposen d'articles que regulen la gestió administrativa d'aquests boscos.

En la llei bàsica de l'Estat en matèria forestal, la Llei 43/2003, de 21 de novembre, de forests, l'article 8 estableix el marc competencial de les comunitats autònomes, i l'article 9, de les entitats locals, i regula que la gestió dels boscos no catalogats correspon a l'ajuntament, mentre que deixa en mans de la legislació autonòmica a qui correspon la gestió dels boscos inclosos al catàleg. No obstant això, quan en l'article 12 defineix el domini públic

El principal objectiu dels convenis és dinamitzar la gestió dels boscos públics, tant de les entitats locals com de la Generalitat, a través de la gestió conjunta dels boscos

forestal, de caràcter demanial, aquest inclou els boscos catalogats, els comunals aprofitats realment pel comú de veïns, i els no catalogats quan estan afectats per un ús o servei públic.

La llei catalana, Llei 6/1988, de 30 de març, forestal de Catalunya, dedica tot el capítol 2 als boscos d'Utilitat Pública. L'article 15 defineix que la competència per a la gestió dels boscos d'Utilitat Pública correspon al seu titular, però amb l'opció de signar un conveni de gestió amb la Generalitat en cas d'acord entre ambdues parts. Fins i tot, atorga a la Generalitat la capacitat d'irrogar la gestió en cas necessari, extrem que no s'ha arribat a aplicar mai. Per tant, la llei catalana dona el marc jurídic per als convenis de gestió entre l'Administració forestal de la Generalitat de Catalunya i les entitats locals. Cal mencionar que el territori de la Val d'Aran gaudeix de competències pròpies en matèria de gestió forestal a través del Conselh Generau d'Aran. Els decrets 288/1997, de 31 d'octubre; 150/1999, d'1 de juny, i 43/2005, de 22 de març, transfereixen aquestes competències al Conselh.

Per acabar, la Llei 7/195, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local, de caràc-

ter estatal, i el Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, estableixen les obligacions de les entitats locals enfront dels seus béns. La Llei estatal dona als béns comunals el mateix estatus que als de domini públic, i fa referència específicament a la Llei forestal quant a la delimitació de les forests, i al tractament de les forests veïnals de mancomú, que no són presents a Catalunya. El Text refós català fa referència a l'administració i l'ús dels béns, i estableix com a competència dels ens locals la conservació i l'administració del seu patrimoni, inclòs el forestal, i la regulació de l'aprofitament dels seus béns comunals.

Per acabar, tant la Llei 26/2010, de 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya, com la Llei 40/2015, de 3 d'octubre, de règim jurídic del sector públic, regulen els convenis com a instruments de col·laboració i cooperació interadministrativa.

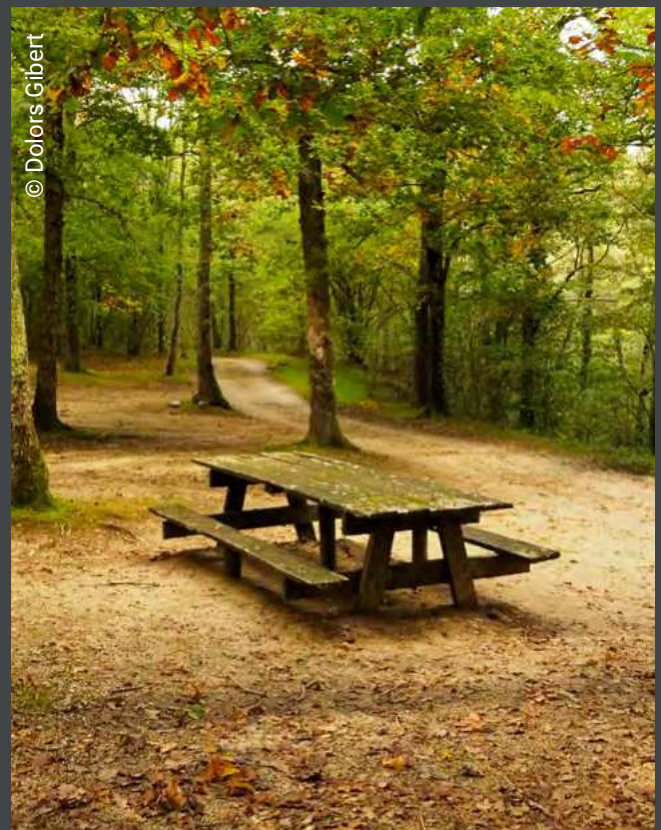
Objectius dels convenis

El principal objectiu dels convenis és dinamitzar la gestió dels boscos públics, tant de les entitats locals com de la Generalitat, a través de la gestió conjunta dels boscos. En els annexos dels convenis es relacionen tant els boscos de l'entitat local signant com els boscos de la Generalitat en la comarca que es tracti en cada moment, que són l'aportació que fa cada administració. Gestió conjunta no vol dir una única gestió administrativa, tècnica i econòmica dels boscos, sinó que es poden plantejar projectes i actuacions que només són possibles agregant una quantitat de superfície important, que serien inviables si només es poguessin aplicar en les forests d'un únic propietari públic. La realitat de les entitats locals és diversa pel que fa a super-

fície de boscos, accessibilitat, producció i molts altres factors que condicionen la gestió. L'esperit del conveni és facilitar que aquelles entitats amb més dificultat en la gestió es puguin veure beneficiades pel fet de prendre decisions o planificar actuacions en el conjunt, sense perjudicar els avantatges i els beneficis de les entitats que disposen de més superfície o que ja tenen una trajectòria de gestió als seus boscos.

Àmbit d'actuació dels convenis

Els convenis estableixen aquelles actuacions de caràcter tècnic en les quals la Generalitat donarà suport tècnic a les entitats locals, que són principalment les següents i que afecten la defensa de la propietat pública, la planificació de la gestió i la seva execució, i la prevenció d'incendis, la restauració i la sanitat dels terrenys forestals:

© Dolors Gibert

- **Suport** en la defensa de la propietat de les forests: partionaments, afitaments, informes de possessió.
- **Gestió** d'ocupacions en forests.
- **Suport** en la redacció o la revisió dels instruments d'ordenació forestal (IOF) a elaborar per aconseguir una planificació multifuncional que integri els vectors ambientals i de biodiversitat.
- **Organització, control, direcció i seguiment** dels IOF i les activitats que se'n derivin: marcatge dels arbres si és necessari, seguiment i control tècnic de les actuacions, control del compte de resultats de les actuacions.
- **Planificació, direcció i seguiment** d'actuacions de prevenció d'incendis forestals.
- **Planificació, direcció i seguiment** d'actuacions de control de l'erosió.
- **Planificació, direcció i seguiment** d'actuacions de seguiment o lluita contra plagues i malalties forestals.

- **Planificació i seguiment** d'actuacions relacionades amb el lleure als boscos.
- **Coordinació** amb els espais protegits que afectin les forests de l'entitat local.
- **Assessorament** de qualsevol subvenció i inversió de l'entitat local relacionada amb els boscos.
- **Organització, control i direcció** de les actuacions aprovades al Pla anual d'aprofitaments forestals.

És important remarcar que les decisions finals sobre les actuacions a dur a terme són potestat de l'entitat local, i que el paper dels enginyers forestals de la Generalitat és el d'assessorament i suport en l'execució de les actuacions. En cap cas es pretén una delegació de la gestió, sinó una gestió conjunta, ja que és important que tant l'ajuntament com els veïns de les entitats s'impliquin en la gestió, i més quan algunes entitats disposen de juntes de veïns constituïdes.

Una de les actuacions amb més repercussió dels convenis ha estat la celebració de la subhasta conjunta de fusta de forma ininterrompuda des de l'any 2015, i és una de les obligacions de les entitats locals recollida en el conveni. Es tracta de la licitació, en un mateix acte, de la fusta continguda en els plans d'aprofitaments i millores aprovats que s'ha de vendre en subhasta, en forma de lots corresponents a cada ajuntament, o als diferents boscos d'un mateix ajuntament.

L'objectiu d'aquest tipus de licitació, molt habitual a la resta de l'Estat i d'Europa, és concentrar en un sol acte la venda, de forma que sigui més fàcil la difusió i la compravenda de la fusta pública, alhora que s'ha convertit en un punt de trobada del sector, i en ocasions es complementa amb altres activitats.

© Dolors Gibert

Governança

Els convenis estableixen una comissió mixta comarcal on hi ha presents totes les entitats locals signants de convenis i la Generalitat, i on tenen la funció d'interpretar el conveni, entre d'altres. Un dels objectius d'aquestes comissions és crear un espai on les entitats locals puguin compartir i debatre les seves problemàtiques, i on es faci balanç de les actuacions portades a terme i de futur a les comarques.

Reptes de futur

Els convenis han de ser una oportunitat per engegar nous projectes i millorar la gestió del domini públic forestal de Catalunya. És important que en els propers anys es pugui consolidar el projecte, i un primer pas ha estat consolidar l'equip tècnic que va néixer per impulsar el projecte, dotant-lo de més eines. En aquest sentit, els fons Next Generation han donat l'oportunitat de crear tres colles forestals per actuar en aquells boscos on, per la seva inaccessibilitat, pel seu estat natural, per la seva baixa rendibilitat o per la falta de teixit empresarial, és molt difícil executar actuacions. També, l'ampliació de colles del Grup Especial de Prevenció d'Incendis Forestals i l'establiment de noves bases a prop de les zones amb més públic del país ens han de donar l'oportunitat de portar a terme més tasques de suport a la prevenció d'incendis, i a la recuperació de pastures en boscos públics de muntanya.

L'aprovació de noves estratègies de Govern, com l'Estratègia de la Bioeconomia de Catalunya, en què el sector primari té un pes important, obre noves oportunitats a la gestió, així com també a la instal·lació de noves in-

© Dolors Gibert

dústries de la fusta que ja han iniciat o anunciat les seves inversions.

Els convenis han de ser una eina útil per plantejar solucions conjuntes de totes les administracions propietàries de boscos als reptes, i consolidar la gestió dels boscos públics com una necessitat de Catalunya per adaptar els boscos als efectes del canvi climàtic, conservar tots els seus valors i que puguin ser un motor de creació de riquesa i de llocs de treball per fer front al despoblament. 🌱

Enric Vadell Guiral
Dr. enginyer de forests
Subdirector general de Boscos
Direcció General de Boscos
i Gestió del Medi

La gestió a les forests de propietat local

La gestió forestal de les finques de la Diputació de Barcelona

La Diputació de Barcelona, mitjançant la Gerència de Serveis d'Espais Naturals, de l'Àrea d'Infraestructures i Espais Naturals, té encomanada la gestió de la Xarxa de Parcs Naturals, un espai d'unes 100.000 ha eminentment forestals. Actualment, el sòl públic propietat de la Diputació de Barcelona dins l'àmbit d'aquests espais naturals protegits és d'unes 12.000 ha, concentrades principalment en els primers parcs aprovats i gestionats de forma directa (Parc Natural del Montseny, Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, Parc del Garraf, Parc del Montnegre i el Corredor i Parc del Castell de Montesquiu).

L'any vinent es compliran 25 anys de l'aprovació, per part de la Generalitat de Catalunya, del primer instrument d'ordenació d'una d'aquestes propietats. Aquesta efemèride no té cap rellevància per si mateixa si es compara amb el conjunt de boscos públics de Catalunya, però potser sí que en guanya quan es té en compte la seva singularitat de tractar-se, en la seva majoria, de finques adquiri-

des per part de la Diputació de Barcelona en els darrers 50 anys.

Origen de les finques públiques de la Diputació de Barcelona

La política d'adquisició de finques forestals per part de la Diputació de Barcelona sempre

ha estat vinculada a la creació d'espais naturals protegits, des del seu inici, l'any 1930 (Patronat de la Muntanya del Montseny, amb la compra de les finques de Fontmartina, El Vilar i Can Riera de Ciuret); amb aquesta mateixa intenció es van cedir finques públiques per a altres ens públics (INUR, en el cas del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, o l'ICONA, en el cas del Parc del Montnegre i el Corredor). Però és principalment a partir dels anys setanta del segle passat que la Diputació de Barcelona va promoure, també, una pràctica d'adquisició de sòl privat com un instrument de gestió i protecció del territori. Amb aquesta política d'adquisició de sòl, la Diputació de Barcelona ha aconseguit incorporar progressivament al patrimoni públic una important superfície de finques forestals, principalment en els sectors amb més interès estratègic, fet que li ha permès afavorir el desenvolupament dels objectius i els programes d'actuació previstos en els plans especials de protecció dels espais naturals.

D'acord amb els diferents plans especials, les finques públiques són una eina que ha de facilitar la gestió dels corresponents espais naturals protegits a fi i efecte d'assolir el seu objectiu general de gestió: compatibilitzar la protecció i la salvaguarda dels sistemes naturals més rellevants des del punt de vista ecològic i paisatgístic amb el desenvolupament econòmic basat en l'aprofitament racional dels recursos i la millora de les condicions de vida de la població rural.

Així, per exemple, en el cas concret del Pla especial del Montseny, en el seu article 145 s'estableix, entre les competències de la Diputació de Barcelona, el fet d'adquirir els terrenys necessaris per facilitar la futura gestió del parc. Això és coherent amb el dret de tempteig i de retracte que la Llei d'espais naturals de Catalunya reconeix a les entitats lo-

Aprofitament de pi roig a la Baga de les Codines (Parc del Castell de Montesquiu).

cals promotores als espais naturals declarats per decret.

El marc legal de la gestió de les finques públiques

La Llei d'espais naturals de Catalunya (Llei 12/1985, de 13 de juny), en el seu article 26, estableix que els espais naturals de protecció especial, les forests i els terrenys forestals que són propietat d'entitats públiques i no es troben inclosos en el Catàleg de Forests d'Utilitat Pública hi han d'ésser incorporats. A més, la Llei 6/1988, de 30 de març, forestal de Catalunya estableix que els propietaris dels terrenys forestals declarats d'utilitat pública han de presentar el projecte o el pla corresponent davant l'Administració forestal. Finalment, la necessitat de planificar i dur a terme una gestió activa de les finques públiques de

Aprofitament de pi blanc a la Baga del Dalmau (Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac).

la Diputació de Barcelona també es determina pel que disposen els diferents plans especials. I, en aquest sentit, a continuació es reproduïx el que estableixen els plans especials, en relació amb la gestió de les finques públiques, dels cinc espais naturals protegits on la Diputació de Barcelona disposa de propietat forestal:

- **Parc Natural del Montseny:** estableix com a competència de la Diputació de Barcelona, entre d'altres, redactar, tramitar i proposar a la resolució de l'òrgan competent, quan sigui necessari, plans generals, especials i parcials i estudis de detall, programes d'actuació, i projectes d'urbanització, retolació, circulació, repoblació i aprofitament forestal, prevenció d'incendis...

- **Parc Natural de Sant Llorenç del Munt:** estableix que la Diputació de Barcelona fomenta l'aprofitament racional dels recursos i la

millora de les condicions de vida de la població permanent, en la mesura que ho permetin les seves disponibilitats.

- **Parc del Montnegre i el Corredor:** estableix que la Diputació de Barcelona fomenta l'aprofitament racional dels recursos del massís i el millorament de les condicions de vida de la població permanent, en la mesura que ho permetin les disponibilitats humanes, tècniques i econòmiques de la Diputació de Barcelona.

- **Parc del Garraf:** estableix que l'òrgan gestor del Pla especial impulsarà la redacció dels plans tècnics de gestió i millora forestal de les finques particulars i de propietat pública incloses dins del seu àmbit.

- **Parc del Castell de Montesquiu:** el Pla especial preveu la redacció d'un PTGMF que abasti tot el seu àmbit.

Peculiaritats de les finques públiques

Les finques de la Diputació de Barcelona s'ubiquen en un 95 % dins de l'àmbit de l'Àrea Metropolitana, on domina la propietat privada forestal davant la pública. En concret, el percentatge de sòl públic en aquests espais naturals és del voltant del 10 % de mitjana, però assoleix el 36 % en el cas del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac.

Com que aquests espais són molt propers a la ciutat de Barcelona i altres ciutats importants de la seva àrea metropolitana, on es concentra una gran quantitat de població (més de 3 milions d'habitants), tenen molta afluència de visitants i, per aquest motiu, la Diputació de Barcelona ha dotat algunes d'aquestes finques públiques d'equipaments d'ús públic. És molt freqüent que les primeres adquisicions de finques en aquests espais

(Montseny, Sant Llorenç del Munt, Montnegre i el Corredor i Garraf) anessin dirigides a comprar finques per fomentar o regular l'afluència de visitants i donar a conèixer els espais amb una xarxa d'equipaments públics.

Així mateix, aquestes propietats estan cobertes, generalment, en més d'un 90 % per bosc (amb l'excepció de les finques al Parc del Garraf, per la recurrència d'incendis als anys vuitanta i noranta) i, atès que s'ubiquen en diferents massissos de la Serralada Litoral (Garraf i Montnegre i el Corredor), de la Serralada Prelitoral (Sant Llorenç del Munt i l'Obac i Montseny) o fins i tot del Prepirineu (Montesquiú), amb diferències ecològiques significatives (geologia, altituds des dels 200 fins als 1.700 metres, i climes variats), s'hi troba una gran diversitat de tipologies de boscos i espècies arbòries (des de margallons arboris i pi blanc, al Garraf, fins a avets, fajos i lloret-cirerers al Montseny...). També s'hi troba una gran varietat d'hàbitats, molts dels quals d'interès comunitari.

D'una manera molt sintètica, a continuació es presenten les formacions forestals més freqüents que es poden trobar a les finques públiques de la Diputació de Barcelona:

- **Parc Natural del Montseny:** alzinars, fagedes i rodals de castanyer i suro.
- **Parc Natural de Sant Llorenç del Munt:** alzinars i pinedes de pi blanc amb rodals de pinassa i pi roig.
- **Parc del Montnegre i el Corredor:** pinedes de pi pinyer, alzinars, suredes i rodals de castanyer.
- **Parc del Garraf:** pinedes de pi blanc i brolles.
- **Parc del Castell de Montesquiú:** pinedes de pi roig i rouredes de roure martinenc amb algun rodal de faig.

D'acord amb els diferents plans especials, les finques públiques són una eina que ha de facilitar la gestió dels corresponents espais naturals protegits

La planificació de les finques públiques

Durant els darrers 25 anys, la planificació i la gestió forestal de les finques públiques situades dins els espais naturals protegits s'han

Aprofitament d'alzina a la finca de Can Pica (Parc del Montnegre i el Corredor).

desenvolupat d'acord amb criteris de sostenibilitat, desenvolupament econòmic i compatibilitat amb la conservació i el foment de la biodiversitat. Els objectius de la gestió de les finques forestals públiques són:

- **Garantir** la conservació i la millora de la biodiversitat dels espais forestals de propietat pública.
- **Conservar** i millorar elements o hàbitats forestals d'especial interès per a la protecció de la fauna i la flora singulars del parc.
- **Promoure** l'aprofitament dels recursos naturals renovables mitjançant la gestió forestal sostenible del bosc.
- **Garantir** la compatibilitat entre l'explotació dels recursos i la conservació dels valors na-

Estassada de sotabosc a la finca de Can Bonamusa (Parc del Montnegre i el Corredor).

Amb relació a les finques amb instrument d'ordenació, la superfície planificada fins ara se situa una mica per sobre de la mitjana de les finques públiques de l'àmbit d'Espanya (44 %) i de l'àmbit de Catalunya (43,3 %)

turals i paisatgístics d'aquests espais forestals.

- **Reduir** la seva vulnerabilitat davant el canvi climàtic, els incendis forestals, les plagues i les situacions meteorològiques adverses.
- **Restaurar** terrenys degradats o afectats per incendis forestals.
- **Assajar** mètodes d'explotació i bones pràctiques silvícoles que permetin millorar la gestió i les rendes de les explotacions tradicionals i que puguin ser exportades a propietats forestals privades.
- **Fer un seguiment i avaluar** la gestió forestal amb estudis i dades científiques, tècniques i econòmiques.

A la taula de la pàgina següent es mostren les finques amb instrument d'ordenació, on es pot comprovar que la superfície planificada fins ara se situa una mica per sobre de la mitjana de les finques públiques de l'àmbit d'Espanya (44 %) i de l'àmbit de Catalunya (43,3 %):

La planificació feta estableix que:

- **Un 30 %** s'identifica com a bosc productor, on aproximadament cada 20 anys s'obtenen productes fustaners, principalment llenya, biomassa i fusta de pi.
- **Un 23 %** té un objectiu de conservació de sòls i d'evitar l'erosió (són zones amb terrenys amb força pendent i la pèrdua de bosc provocaria l'erosió dels vessants). Solament s'hi actua si perilla l'estabilitat de la massa.
- **Un 18 %** es dedica a la conservació d'hàbitats prioritars (Xarxa Natura 2000) i boscos de lliure evolució. No s'hi actua en general,

solament si és necessari per a la conservació d'algun dels seus elements.

- **Un 10 %** té un objectiu de prevenció d'incendis per estar inclosos, generalment, en punts estratègics de gestió identificats pels Bombers. S'hi actua per facilitar els treballs d'extinció.
- **Un 7 %** és terreny que es dedica a la pastura de ramats, principalment ovins. Un 28 % d'aquesta superfície (un 2 % del total) es vol complementar amb altres produccions no fustaneres (per exemple, castanyes). Aquestes zones estan ocupades per hàbitats, alguns d'interès comunitari prioritari, que si no es gestionen es podrien perdre.

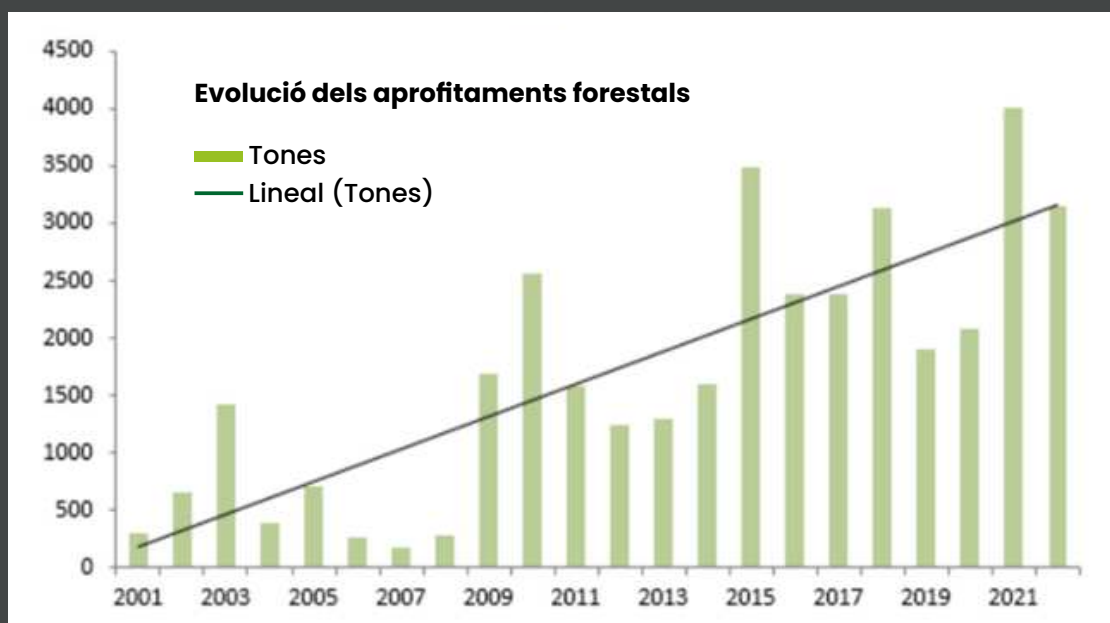
Parc	Finca	Sup total (ha)	Prats /conreus (ha)	Sup forestal (ha)	Sup arbrada (ha)
Montnegre i el Corredor	Can Bosc	529,05	22,43	506,62	506,62
	Can Bonamusa	58,41	0	58,41	58,41
	Can Preses	173,46	0	173,46	173,46
	Can Pica i altres	196,91	4,63	192,28	192,28
	Riera de Fuirosos i altres	388,28	0	388,28	383,71
Montesquiu	Montesquiu	583,5	8,31	575,19	523
Sant Llorenç del Munt i l'Obac	El Dalmau	146,55	0,00	146,00	134,46
	La Muntada i Marquet de R.	199,96	11,07	188,89	52,09
	L'Obac	670,26	4,94	665,32	653,39
	Vall i les Refardes	462,46	12,05	450,41	447,14
	Mata-rodona	608,73	8,52	600,21	498,51
Garraf	Alzina del Sal·lari	120,93	0	120,93	100,3719
	Jafre	163,32	1,16	162,16	121,31
	Can Vendrell	49,63	1,04	48,59	30,26
	Corral de l'Esquerrà	105,46	0	105,46	85,83
	Mas Quadrell	53,44	0	53,44	22,1
Montseny	Mas Vendrell	169,34	0,27	169,61	105,73
	Sant Susanna	134,61	0	132,94	119,67
	Can Terrer	84,2	0	84,2	73,09
	La Traïna	212,69	0	212,69	210,17
	El Vilar i Fontmartina	363,11	0	363,11	283,22
	El Bellit, L'Agusti, Bellit i Vallforners	1260,7	0	1260,7	1092,22
	Total	6735,00	74,42	6658,9	5867,04
	Total finques propietat DiBa	11794,11	57%		
	Sup revisada	1707,70	25%		

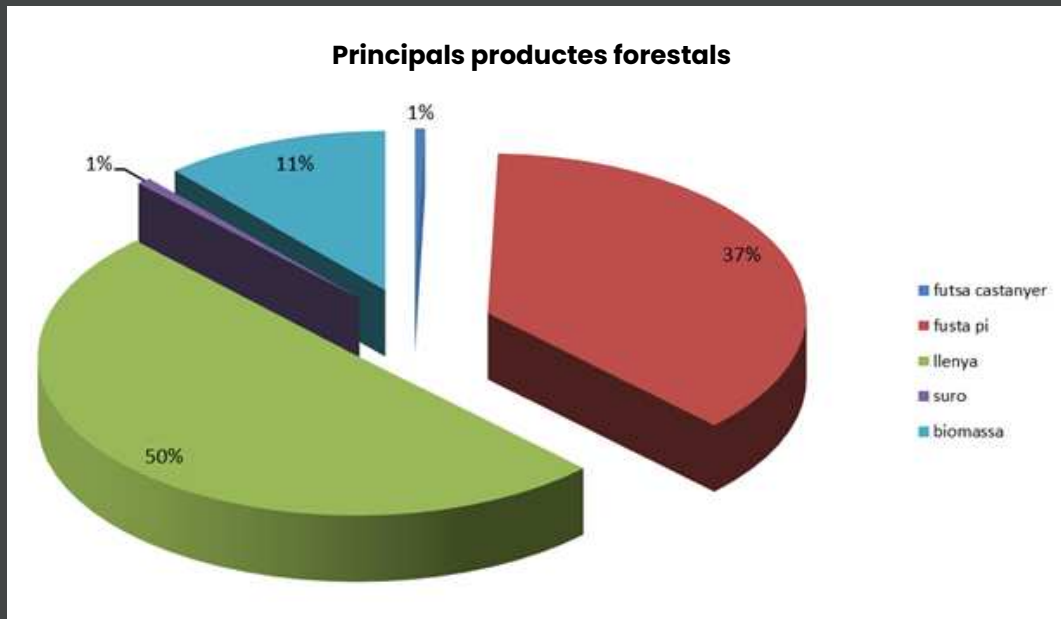

Aprofitament de castanyer per a trituració a Can Preses (Parc del Montnegre i el Corredor).

- **Un 6 %** s'ha identificat amb problemes ocasionats pel canvi climàtic. S'hi actua per evitar el decaïment i la pèrdua del bosc.
- **Un 3 %** té un objectiu de restauració, perquè així ho estableix el Pla especial o perquè es tracta de terrenys degradats.
- **Un 3 %** són terrenys ocupats per equipaments o dedicats exclusivament a l'ús públic.

Des de l'any 2001, la Diputació de Barcelona realitza els aprofitaments forestals previstos en els plans tècnics de gestió i millora forestal de les finques de la seva propietat que en disposen. La magnitud d'aquests aprofitaments ha anat augmentant progressivament, i des de l'any 2009 suposen més de 1.000 tones anuals. El total acumulat, fins a l'any 2022, supera les 36.716,89 tones.

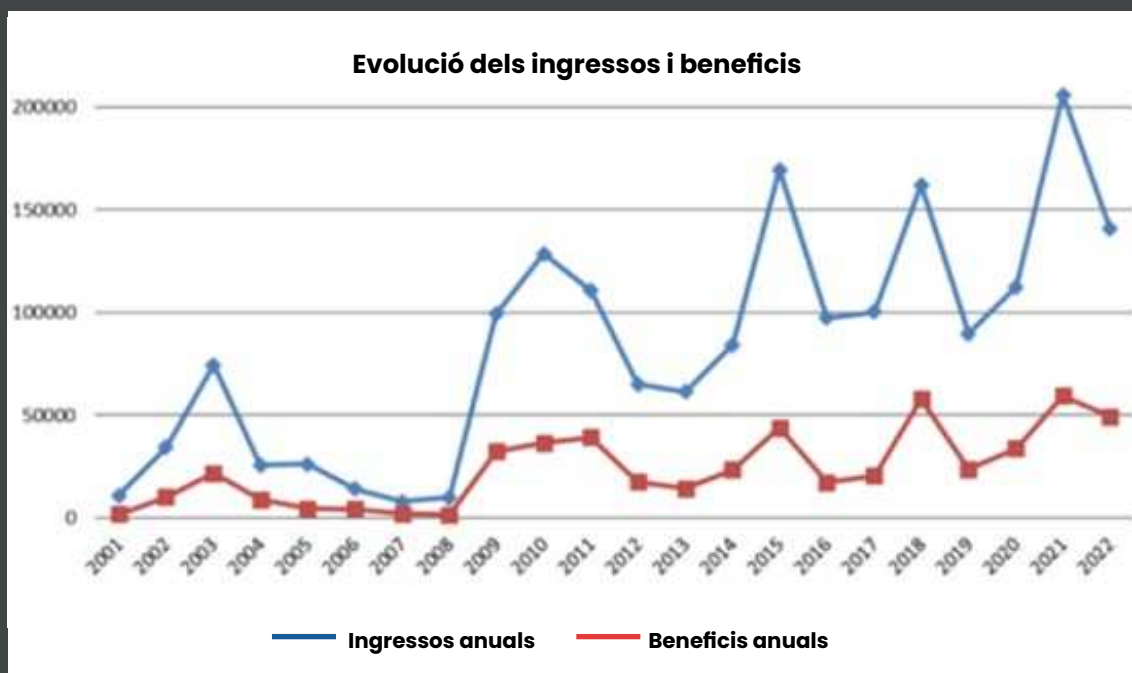
Els productes principalment obtinguts han estat, en un 50 %, llenyes, majoritàriament d'alzina, i fustes de diferents tipus de pi destinades a serra o trituració (37 %). La biomassa solament representa l'11 % dels aprofitaments (castanyer) i el suro, l'1 %. Actualment, la Diputació de Barcelona seria, amb relació a la província de Barcelona, el propietari forestal que ofereix anualment més llenya al mer-

cat i, segurament, també succeiria el mateix en el cas de la fusta de castanyer.

El valor de mercat del total dels productes obtinguts supera la xifra d'1.830.000 euros. Un cop descomptades les despeses de mà d'obra i transport, els beneficis es destinen a fer treballs de millora.

Obtenció d'estella a la finca de Santa Susanna (Parc Natural del Montseny).

Tal com es pot veure en el gràfic d'aquesta pàgina, la diferència important entre ingressos i beneficis indica que, en general, els productes obtinguts són de baixa qualitat, la qual cosa és congruent amb el fet que més

del 60 % dels productes aprofitats són llenya o biomassa. Tot i això, s'ha pogut constatar que, a les pinedes amb funció productora que han estat objecte d'almenys dues tallades de millora (aclarides selectives), la qualitat de la fusta tallada ha augmentat gràcies a la gestió feta. En aquests casos, el percentatge de fusta de serra (bona qualitat) ha passat del 30 al 70 %.

La Diputació de Barcelona realitza els aprofitaments forestals previstos en els plans tècnics de gestió i millora forestal de les finques de la seva propietat que en disposen. La magnitud d'aquests aprofitaments ha anat augmentant progressivament

Així mateix, també es porten a terme aprofitaments no fustaners a les finques de la Diputació de Barcelona arreu dels diferents parcs: aprofitament per a pastures (2.000 caps), aprofitaments apícoles (240 arnes), aprofitament de tòfones (6.500 ha), aprofitament de suro...

La venda d'aquests productes ajuda a finançar, a través d'impostos indirectes i de les cotitzacions, l'Administració pública i la Seguretat Social, per exemple. Addicionalment, permet assolir objectius de sostenibilitat, tant provincials i autonòmics com nacionals i comunitaris: reducció de la dependència energètica, foment de l'economia baixa en emis-

sions, fixació de CO₂, foment de l'economia rural, de la independència alimentària i dels productes de proximitat, de plans d'igualtat a les empreses i la inserció de persones amb capacitats diverses...

Des de l'any 2012, la Diputació de Barcelona i ELFOCAT han signat convenis de col·laboració per a la millora de la gestió dels boscos públics i la divulgació dels valors dels boscos davant la societat. I, certament, els resultats han estat plenament satisfactoris, fruit de la mútua col·laboració en les diferents accions previstes i executades en els successius programes anuals. Amb vista al futur, confiem que aquesta dinàmica de cooperació i confiança continuï, sempre en benefici dels ens locals amb propietat forestal. 🌱

**Josep Argemí Relat,
Jordi Jürgens Mestre i
Agustí Busquets Martí**
Diputació de Barcelona

**Des de l'any 2012, la
Diputació de Barcelona
i ELFOCAT han signat
convenis de col·laboració
per a la millora de
la gestió dels boscos
públics i la divulgació dels
valors dels boscos davant
la societat, amb resultats
que han estat plenament
satisfactoris**

Aprofitament de biomassa de pi blanc a la finca de Jafre (Parc del Garraf).

La gestió a les forests de propietat local

L'adjudicació directa d'aprofitaments forestals

Les principals formes de convenir la gestió forestal i la venda de productes són el concurs, la subhasta i l'adjudicació directa. Sens perjudici que també n'existeixen d'altres, en aquest article interessa tractar la darrera, l'adjudicació directa, i alhora esmerçar quatre pinzellades sobre el seu procediment administratiu.

La gestió forestal sostenible és una de les millors formes de combatre el canvi climàtic i les seves conseqüències catastròfiques, si més no a escala local. És públic i notori que la silvicultura ajuda a prevenir els incendis forestals, fomenta la regulació hídrica dels boscos, redueix les plagues forestals, afavoreix la biodiversitat dels ecosistemes i millora la fixació de CO₂. Addicionalment, per a molts ens locals propietaris de finques públiques, la gestió forestal és (o hauria de ser) una de les seves principals fonts d'ingressos municipals i, alhora, una fórmula de generar llocs

de treball estables. En conseqüència, es tracta d'una manera de retenir població als municipis rurals. Per tant, les administracions públiques locals tenen en el seu entorn natural no només una de les principals oportunitats de revertir l'actual declivi rural, bo i generant una economia forestal de forma sostenible i resilient, sinó que alhora tenen al seu abast la manera de prevenir un dels principals riscos de col·lapse de les àrees rurals, i que són, sense cap mena de dubte, els incendis forestals.

Avui dia, la majoria d'ajuntaments i entitats municipals descentralitzades (en endavant, EMD) propietaris de boscos s'han acostumat a delegar la gestió de les seves finques a la Generalitat de Catalunya. Aquesta fórmula està permetent que, com a mínim, s'estigui gestionant una part important del territori públic forestal; però, tanmateix, l'altra cara de la moneda és que els ens locals s'estan inhibint i despreocupant de tot allò que afecta els boscos de la seva propietat. És habitual sentir algun alcalde o alcaldessa al·legar que la gestió forestal «és cosa de la Generalitat», i que «fer gestió forestal és inviable per la quantitat de paperassa que comportaria». Per contra, observem com el sector privat està incrementant la gestió forestal de les seves finques, gràcies també al fet que, darrerament, han augmentat els preus de la fusta i la biomassa. En qualsevol cas, els ajuntaments i les EMD tenen al seu abast la possibilitat de generar una economia agrària municipal tenint en compte les seves necessitats locals (potenciar pastures, turisme, paisatge, conservació, indústria local fustanera...), que incentivi una política pública enfocada en el bé del municipi.

El punt de partida és que els ens locals tenen la facultat de gestionar i aprofitar els recursos forestals de les finques que són propietat seva. Aquesta capacitat parteix de la base legal que el titular de la forest és en tots els casos el propietari dels recursos forestals produïts a la seva forest, inclosos els fruits espontanis, i té dret al seu aprofitament de conformitat amb el que estableixen les lleis que li són d'aplicació. Per tant, a diferència del que hom pugui pensar, els ens locals poden fer gestió forestal, la qual ha de ser ben feta i d'acord amb els criteris tècnics i ambientals que li corresponguin.

Així mateix, les principals formes de conveir la gestió forestal i la venda de productes

són el concurs, la subhasta i l'adjudicació directa. En el present article ens interessa tractar la darrera, l'adjudicació directa, i alhora esmerçar quatre pinzellades sobre el seu procediment administratiu. La finalitat és, bàsicament, familiaritzar els ajuntaments i les EMD amb aquesta eina, i demostrar que la seva tramitació no ha de ser un fre ni un obstacle, perquè, una vegada completat un procediment administratiu, els subsegüents parteixen del mateix patró.

L'adjudicació directa

L'adjudicació directa d'un aprofitament forestal consisteix en la selecció d'un contractista al qual, pel fet de presentar la millor oferta qualitat-preu o la millor relació cost-eficàcia, s'atribueix una campanya forestal concreta i determinada. Cal tenir en compte, però, que caldrà justificar les particularitats i la singularitat de l'aprofitament, la limitació de

© Dolors Gibert

© Dolors Gibert

la demanda i la urgència de l'actuació; i, en qualsevol cas, caldrà respectar els principis de transparència, no-discriminació, publicitat i concurrència competitiva.

Prèviament a qualsevol actuació, caldrà comprovar que el rodal que es vulgui gestionar no estigui inclòs en la llista del conveni de delegació a favor de la Generalitat. Si és així, caldrà parlar-ho amb la Direcció General de Boscos. Alhora, també caldrà verificar tots aquells elements tècnics i jurídics que afectin el rodal en qüestió, especialment comprovar que la forest on s'ha d'actuar estigui –o no– inclosa en el Projecte d'ordenació, ja que llavors caldrà atendre el que estableix la seva fitxa individualitzada, i si està afectada, també, per algun tipus d'espai natural o limitació sectorial o urbanística singularitzada. Aquesta tasca prèvia serà necessària per justificar part de l'expedient administratiu.

Així mateix, l'ens local també podrà iniciar aquests tràmits en el supòsit que la Genera-

El PCTP són les directrius que l'adjudicatari haurà de complir, especialment en la forma en què s'hauran de realitzar les feines forestals abans i durant la campanya, i una vegada finalitzada

litat de Catalunya hagi licitat en subhasta pública el lot programat, però aquesta hagi quedat deserta o la millor oferta proposada hagi quedat per sota del preu índex que determina el plec de clàusules de la licitació. En aquests casos, es podrà exercir el dret de retracte del rodal, i licitar-lo o adjudicar-lo directament el mateix ajuntament o EMD.

El procediment d'adjudicació

El procediment d'adjudicació directa d'un aprofitament forestal s'iniciarà amb una provisió d'alcaldia on s'exposaran els antecedents, i es demanarà a Secretaria que elabori un informe sobre la legislació aplicable i el procediment administratiu a seguir. L'informe de Secretaria en qüestió haurà d'analitzar les característiques de l'aprofitament a realitzar i haurà d'argumentar que la via de l'adjudicació directa queda degudament justificada d'acord amb la singularitat de l'actuació, la complexitat de les feines a executar, la necessitat d'especialització, l'escàs nombre d'empreses i professionals amb coneixements suficients per portar a terme la campanya forestal en qüestió i la urgència de l'actuació.

Paral·lelament, es requerirà el nomenament o la contractació d'una persona que faci les tasques de direcció de l'aprofitament, figura que s'assimila a la dels directors d'obra. Aquest facultatiu, que podrà ésser personal tècnic propi de l'ens local o fruit d'un expedient de contractació extern, serà la persona de confiança que actuarà sobre el terreny i vetllarà perquè l'adjudicatari porti a terme una gestió forestal correcta.

Entre algunes de les funcions que ha d'ostentar la direcció de l'aprofitament hi trobem la de dirigir i controlar la qualitat de l'execució de la gestió forestal que realitzi l'adjudicatari i recollir les seves millores, acordar possibles variacions en l'execució per tal de millorar la qualitat i l'eficiència de l'actuació, aixecar les actes necessàries des de l'inici fins al final de l'actuació, resoldre dubtes i assessorar l'adjudicatari, i controlar les tones extretes i portar-ne un registre, entre d'altres que, segons la naturalesa de l'actuació, s'hagin de recollir expressament. En qualsevol cas, hem de pensar que la direcció de l'obra és la persona que vetlla pel correcte compliment de la gestió forestal i perquè la totalitat de la campanya es completi de la millor forma possible.

En qualsevol cas, prèviament a l'adjudicació de l'aprofitament, el director de l'aprofitament haurà d'elaborar un plec de clàusules tècniques particulars (conegut com a PCTP) de la campanya forestal a realitzar. Aquest PCTP serà la guia tècnica sobre la qual es regirà l'adjudicatari per fer les feines forestals. Concretament, aquest plec definirà l'àrea d'actuació (si la finca municipal disposa de projecte d'ordenació, determinarà el rodal on actuar), el tipus de tallada que es farà (arreu, selectiva, de millora...), les tones o els metres cúbics que es projecten extreure i la seva classificació (fusta de serra, palets, biomassa...), així com tots els altres condicionants de caràcter tècnic o ambiental que s'hagin de matisar, com les carreteres a utilitzar, si s'hauran d'arranjar, els patis d'*acopi*, o el sistema de pesatge dels camions de la fusta que s'extregui, entre d'altres.

En altres paraules, el PCTP són les directrius que l'adjudicatari haurà de complir, especialment en la forma en què s'hauran de realitzar les feines forestals abans i durant la campanya, i una vegada finalitzada. Alhora, aquest PCTP és un important document pel fet que és la base de reclamació a l'adjudicatari per

© Dolors Gibert

a qualsevol execució deficient, tardana o irregular que pugui succeir. Així mateix, és important que el PCTP l'elabori la persona que es cuidarà de la direcció de l'obra, atès que és qui coneix l'aprofitament i la forma que s'haurà de realitzar. No obstant això, si la direcció de l'aprofitament recau en la contractació externa d'un professional, és aconsellable que els Serveis Tècnics Municipals observin el PCTP i emetin un informe sobre la seva idoneïtat.

Una vegada la direcció de l'aprofitament hagi elaborat el corresponent PCTP, des de la Secretaria municipal s'haurà de redactar un plec de clàusules administratives particulars (PCAP), que és el document que vincularà administrativament l'adjudicatari i l'ajuntament o ens local contractant. Els extrems més rellevants que haurà de recollir el PCAP són el preu que l'adjudicatari haurà de pagar al propietari públic (si és un preu fix o €/tona - €/m³), la forma de pagament, la durada de l'aprofi-

tament, els deures i les obligacions de l'adjudicatari, les garanties i responsabilitats, i les causes de resolució contractual. Així mateix, el document podrà incloure la possibilitat que l'adjudicatari subcontracti les feines (en aquest cas, es regularà la forma i les condicions en què això podrà succeir), els supòsits de suspensió del contracte i les eventuais penalitzacions en les quals l'adjudicatari pugui incorre, entre d'altres. De la mateixa manera que els plecs de clàusules tècniques regulen les condicions i la forma en què s'executaran les feines, el plec de clàusules administratives regula els aspectes més formals i contractuals als quals l'adjudicatari s'obligarà envers l'ajuntament o l'entitat municipal descentralitzada titular de la finca.

El següent pas a emprendre per part de l'ajuntament o EMD serà l'aprovació dels plecs de clàusules tècniques i administratives particulars que abans hem apuntat (PCTP i PCAP) per mitjà d'un decret d'Alcaldia o un acord de Junta de Govern Local, segons el cas. Només serà competència del Ple Municipal (i no d'Alcaldia o Junta) quan l'import de l'adjudicació superi el 10 % dels recursos ordinaris del pressupost municipal o tres milions d'euros. Així mateix, la mateixa resolució haurà de contenir una invitació a l'empresa que esdevindrà adjudicatària de l'aprofitament, que requerirà que s'avingui al preu convingut i a les condicions estipulades i que porti els documents que acreditin la seva solvència tècnica i econòmica requerida, de conformitat amb el PCAP aprovat. Seguidament, en la mateixa resolució s'acordarà tramitar la corresponent sol·licitud per a la realització de l'aprofitament forestal, juntament amb l'expedient administratiu, al Departament d'Acció Climàtica i Medi Natural de la Generalitat de Catalunya per a la seva resolució. Aquesta petició de permís a la Generalitat és preceptiva i podrà establir condicionants addicionals d'obligat compliment.

© Dolors Gibert

El contracte d'adjudicació

Una vegada es disposi de la corresponent autorització de la Generalitat per portar a terme l'aprofitament, i alhora s'hagi recepcionat i validat la documentació requerida al futur adjudicatari, s'elaborarà un contracte d'adjudicació en què es recullin els principals elements que regiran les relacions entre l'adjudicatari i l'ens local, amb expressa remissió als plecs de clàusules tècniques i administratives i a tot allò que conforma l'expedient administratiu.

Finalment, el procediment finalitzarà amb una nova resolució (d'Alcaldia, acord de Junta de Govern Local o Ple, segons el cas), en la qual s'adjudicarà l'aprofitament forestal al professional o l'empresa de gestió forestal escollits. Aquesta darrera resolució anirà acompanyada del contracte d'adjudicació, el qual haurà d'ésser sotmès a signatura entre les parts en un termini determinat i, alhora, s'ordenarà la seva publicació al taulell d'anuncis municipal i a la seva seu electrònica. Així mateix, la resolució també inclourà la fiança, la previsió del fons de millora per a la conservació i el manteniment dels boscos de l'ajuntament o EMD, xifra que comprèn el 15 % dels beneficis que s'obtinguin de l'aprofitament, de conformitat amb el Decret 377/1996, de 2 de desembre, i l'anotació de la venda de productes forestals en l'inventari de béns municipals del municipi.

Conclusió

Cal tenir present que aquest article és divulgatiu i, per tant, no comprèn la totalitat de casuístiques que pugui tenir cada cas concret ni altres aspectes normatius específics que poden afectar-lo. No obstant això, la finalitat és evidenciar la possibilitat que tenen els ajuntaments i les EMD de prendre les regnes pel que fa a la gestió dels seus boscos. La

comunicació i la col·laboració amb els enginyers (externs, municipals o comarcals) del Departament, i amb la resta d'agents públics i privats del territori, és determinant per possibilitar-ho. De la mateixa manera, en vista de la necessitat d'apoderar els ajuntaments i les EMD per afrontar els reptes futurs que afectaran els seus municipis, és important incorporar el concepte *gestió forestal sostenible* com una acció municipal més, ja sigui directament o a través d'una implicació superior amb el Departament d'Acció Climàtica de la Generalitat; i, en qualsevol cas, cal concebre la silvicultura com una oportunitat no només vinculada al sector primari, sinó també al sector secundari (per mitjà de la seva indústria i productes de proximitat) i al sector terciari (a través del turisme i el sector serveis) dels municipis rurals. 🌱

Àlex Serrahima
Advocat i silvicultor
Secretari de País Rural

CONEGUEM LES FORESTS DELS POBLES

Entitat Municipal Descentralitzada d'Aransa

Entitat Municipal Descentralitzada d'Aransa

<https://www.emdaransa.cat>

Comarca: Baixa Cerdanya

Població: 51

Superfície: 102,79 km² (Lles de Cerdanya)

Hectàrees de propietat forestal: 1.370,3 ha

[Enllaç mapa](#)

- **Com definiria el paper del seu ens amb relació a la gestió forestal dels terrenys dels quals és propietari?**

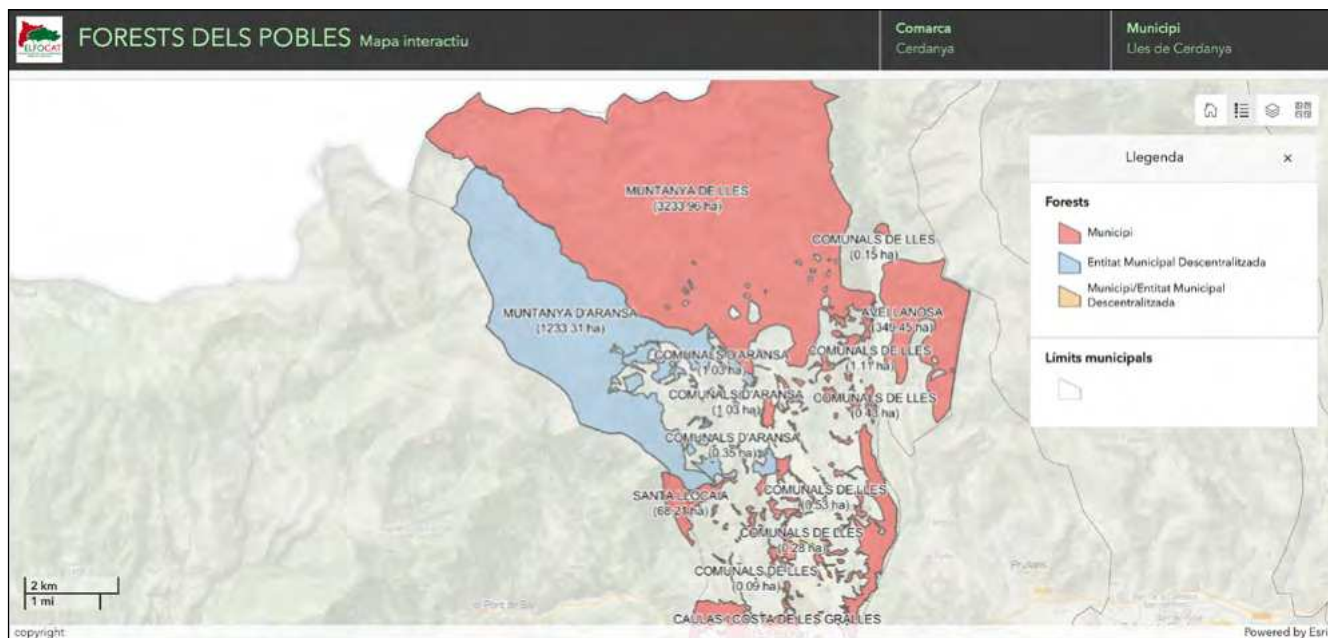
Des de sempre, l'Entitat Municipal Descentralitzada d'Aransa (del municipi de Lles de Cerdanya) ha prioritzat la gestió dels boscos mitjançant subhastes i la recuperació de pastures per al bestiar.

- **Quines accions destacaria, amb relació a aquestes forests?**

Com he comentat, la recuperació de pastures és primordial perquè els nostres ramaders puguin pujar el bestiar a la muntanya, i gràcies a les subhastes es manté la regeneració de les forests.

- **Quines repercussions econòmiques i quins beneficis (per a l'entorn, la biodiversitat, la qualitat de vida dels habitants...) se'n deriven, per al territori/municipi, d'aquesta gestió?**

Se'n deriva una millor xarxa de camins per poder anar pels boscos que, a l'hivern, es

Font: Visor de forests públiques d'ELFOCAT.

converteixen en les pistes d'esquí de fons d'Aransa, i constitueix una font d'ingressos molt necessària per a una petita entitat municipal descentralitzada com la nostra.

- **Quines són les principals característiques i singularitats dels territoris dels quals són propietaris?**

Els boscos d'Aransa són principalment de pi negre, encara que també tenim un petit avetar del qual estem molt orgullosos i on habita el picot.

- **Quins atractius en destacaria, de l'entorn?**

A la muntanya d'Aransa hi trobem el Mirador del Pla de Llet, un espai singular des del qual es pot gaudir d'unes vistes que abasten tota la vall de la Cerdanya, amb el Segre i el Cadí en tota la seva esplendor. Aquest, a més, és de pas obligat per arribar als estanys de la Pera, ja que des de fa dos anys no s'hi pot circular amb

cap vehicle motoritzat, tret del veïnat del municipi i dels serveis.

A l'hivern hi trobem les pistes d'esquí nòrdic d'Aransa, amb 32 quilòmetres de pistes, que al nord es comuniquen amb les de Lles. Es tracta del domini esquiable de l'especialitat nòrdica més gran del Pirineu.

- **Finalment, el fet que el seu ens estigui associat a ELFOCAT com beneficia la població i l'entorn natural?**

Ens suposa un benefici per tota l'ajuda i el suport que es dona als ajuntaments i a les entitats municipals descentralitzades.

Montse Gasch Echeverria
Presidenta de l'Entitat Municipal Descentralitzada d'Aransa

Podeu consultar el quadríptic editat per ELFOCAT a:

<https://elfocat.cat/docs/EMD%20ARANSER.pdf>

D'interès

El poble d'Aransa, situat a la Cerdanya lleidatana, es troba allunyat de les grans massificacions turístiques.

Som molt pocs veïns, però tenim unes festes populars en què ens reunim tots: la Festa Major del Carme, per exemple, amb la cantada dels goigs dedicats a la Mare de Déu, amb la música dels acordions i la presència de músics del poble; la Festa petita de Sant Martí... Enguany hem substituït l'antic rellotge i les esferes del campanar que estaven molt malmeses, i la nit de Cap d'Any tots ens trobem a la plaça per escoltar les campanades.

Recomanem les passejades pels seus senders. La Font del Cateri és un bon espai per visitar amb els més petits. 🌿

CONEGUEM LES FORESTS DELS POBLES

Torre de Capdella

Torre de Capdella <https://www.torredecapdella.org/>

Comarca: Pallars Jussà

Població: 808

Superfície: 165,5 km²

Hectàrees de propietat forestal: 3.954 ha

Enllaç mapa

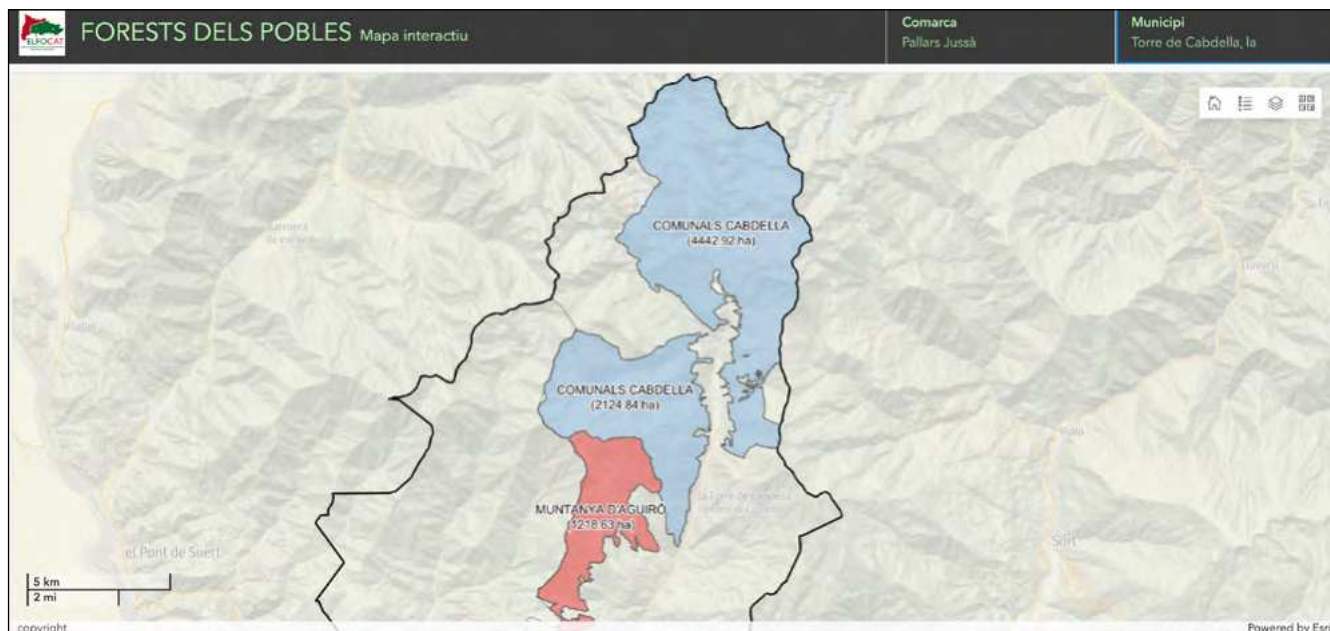
- **Com definiria el paper del seu ens amb relació a la gestió forestal dels terrenys dels quals és propietari?**

L'Ajuntament de la Torre de Capdella gestiona i pren les decisions sobre les actuacions de gestió forestal que cal dur a terme, d'acord amb la planificació establerta. No sempre podem fer tot el que està previst, per temes pressupostaris; així, en algunes ocasions, des de l'ens assumim completament la despesa i, en d'altres, ens acollim a subvencions.

- **Quines accions destacaria, amb relació a aquestes forests?**

Destacaria principalment la conservació i el manteniment, amb la realització de les estassades i les aclarides necessàries, sempre que sigui possible. S'ha fet alguna actuació específica, com per exemple la construcció d'un dipòsit d'aigua pensat per a ús ramader, però també com a recurs hídric en cas d'incendis.

En els darrers anys també s'han netejat i recuperat cabaneres, i s'han mantingut els accessos a les forests (pistes forestals).

Font: Visor de forests públiques d'ELFOCAT.

- **Quines repercussions econòmiques i quins beneficis (per a l'entorn, la biodiversitat, la qualitat de vida dels habitants...) se'n deriven, per al territori/municipi, d'aquesta gestió?**

La gestió forestal aporta millores principalment per al sector ramader, una activitat econòmica important al municipi. El manteniment i la millora de la xarxa viària a les forests patrimonials afavoreix el sistema de treball de la ramaderia i esdevé una mesura de prevenció contra possibles incendis. Pel que fa a l'aclarida i l'estessada, aporten qualitat a les pastures de la muntanya, on, a la Torre de Cabdella, pugen els ramats durant els mesos d'estiu.

A més, la gestió forestal implica per si mateixa la conservació i la millora de la biodiversitat, amb la preservació dels seus hàbitats. I no em vull oblidar de la importància dels beneficis en el paisatge. Som un municipi turístic, i que tinguem boscos cuidats és un atractiu més, tant per a la població local com per als nostres visitants.

Finalment, tots aquests treballs forestals proporcionen ocupació i projectes a empreses, principalment del territori, i per tant dinamitzen una altra part de l'economia local.

- **Quines són les principals característiques i singularitats dels territoris dels quals són propietaris?**

El terreny forestal es reparteix sobretot entre els comunals de Cabdella, les tarteres de Sant Quiri i la muntanya d'Aguiró.

Itinerari del carrilet amb vistes al fons de la Vall (Festival de Senderisme).

Telefèric de la Vall Fosca que accedeix al Parc Nacional.

Per la seva situació i morfologia, en el marc del medi natural de la Vall Fosca, el municipi de la Torre de Capdella està estretament relacionat amb el medi típic d'alta i mitjana muntanya. Tot i que antigament el terreny havia estat pràcticament desforestat i aprofitat intensivament per a prats de dall, pastures i farratges, actualment s'imposa també el reviscolament dels boscos de pins, d'alzina i de roure, i les plantacions de coníferes i petits boscos de pi negre i bedolls fins allà on arriben els prats alpins. També cal destacar la llarga franja de bosc de ribera que s'estén al llarg del riu Flamisell, on es troben sobretot xops, freixes i àlbers.

- **Quins atractius en destacaria, de l'entorn?**

Una curiositat del municipi és que, precisament a la zona alta on hi ha també els boscos propietat de l'Entitat Municipal Descentralitzada d'Espui, que es troba dins del nostre municipi, es van plantar pins fa més de 50 anys en zones que estaven completament pelades.

- **Finalment, el fet que el seu ens estigui associat a ELFOCAT com beneficia la població i l'entorn natural?**

Estar associats a ELFOCAT ens fa compartir inquietuds, comptar amb assessorament i, finalment i el que és més important, sentir-nos més empoderats a l'hora d'emprendre accions.

Josep M. Dalmau Gil
Alcalde

Museu Hidroelèctric de Capdella i central hidroelèctrica.

D'interès

El municipi de la Torre de Capdella, conegut turísticament com la Vall Fosca, és des d'aquest any destinació Biosphere, a més de ser destinació Starlight i Geoparc per la UNESCO des del 2018. El nostre municipi té elements que el fan atractiu durant tot l'any, com per exemple més de 100 km de camins que atrauen els amants de la natura i del senderisme. La majoria són antics camins de ferradura que unien els diferents pobles de la Vall i que, per tant, ens apropen a paisatges molt diferents en cada recorregut. Però també n'hi ha una part important que es troben a la capçalera de la Vall, a la zona del Parc Nacional.

Vistes dels pobles d'Obeix i Aguiró des de l'ermita de Santa Bàrbara.

A l'estiu, la zona dels estanys, a més de 2.000 m, i que forma part del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, és la més visitada. La singularitat d'aquest lloc és que durant els mesos d'estiu s'hi accedeix amb un telefèric, que va servir per a la construcció de la central reversible de Sallente als anys vuitanta del segle passat. Una vegada a dalt i després de salvar més de 400 m de desnivell, hi ha excursions de tot tipus: ascensions a cims propers als 3.000 m com el Montset, Montorroio o Peguera; circulars per veure diferents estanys, o la ruta del carrilet, que transcorre per l'antiga via del carrilet, que va funcionar a principi del segle XX i que connectava Estany Gento amb la cambra d'aigües, on hi havia un funicular que baixava fins a la Central de Capdella.

Així doncs, és interessant visitar aquesta zona i complementar-ho amb la visita guiada al Museu Hidroelèctric de Capdella, que explica la història de la construcció de la central de Capdella i la connexió dels estanys a principis del segle passat, els canvis socials que va portar aquesta gran obra a la Vall...

I durant tot l'any s'organitzen esdeveniments diversos, com ara la Fira Ramadera de la Pobleta de Bellveí, el primer cap de setmana d'octubre, que encara manté la presència de bestiar (vaques, cavalls i ovelles), o el Festival de Senderisme Vall Fosca - Pirineus, al juliol. 🌿

CONEGUEM LES FORESTS DELS POBLES

Horta de Sant Joan

Horta de Sant Joan <http://hortadesantjoan.cat/>

Comarca: Terra Alta

Població (2023): 1.172

Superfície: 118,99 km²

Hectàrees de propietat forestal: 4.406 ha

Enllaç mapa

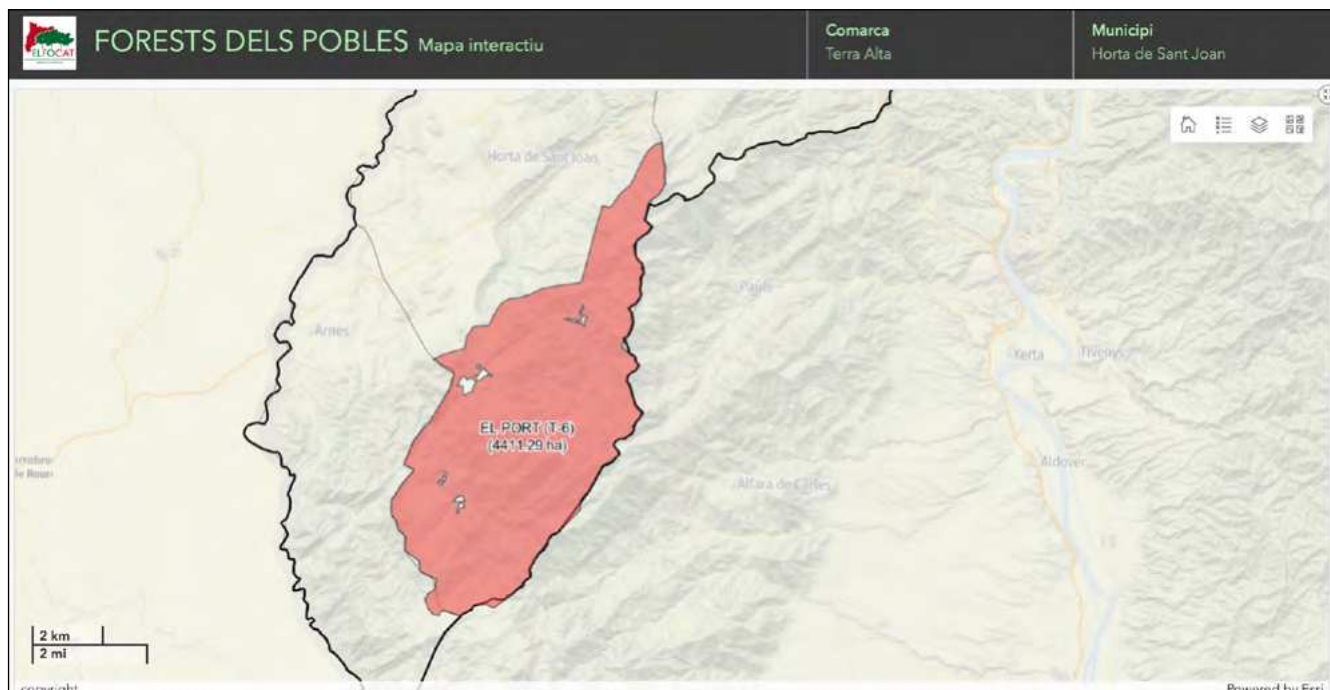

- **Com definiria el paper del seu ens amb relació a la gestió forestal dels terrenys dels quals és propietari?**

L'Ajuntament d'Horta de Sant Joan desenvolupa un paper molt important en la gestió de la seva forest, dins l'àmbit del Parc Natural dels Ports. Tota la gestió forestal que es fa dins dels terrenys municipals s'emmarca dins del Pla d'ordenació forestal del municipi, que actualment s'està actualitzant.

Horta de Sant Joan sempre ha estat un municipi relacionat amb la gestió forestal. Anys enrere es feien extraccions de pins per a les millores d'infraestructures municipals i per a un aprofitament bàsicament econòmic. Actualment, l'extracció es fa per a una millora de l'hàbitat natural, millores d'infraestructures antiincendis, aclarides per a la recuperació de pastures, millores de camins per a actuacions de serveis de bombers...

Amb aquestes actuacions, no només millorem l'hàbitat natural de la zona per aconseguir unes millors condicions per als animals que hi viuen, sinó que també actuem per tenir un terreny en condicions per als aprofitaments ramaders, zones que puguin impedir l'avanç d'un foc, i camins i sendes preparats per a les actuacions dels serveis de bombers.

Font: Visor de forests públiques d'ELFOCAT.

A més, som un poble amb un volum de turisme considerable en diferents moments de l'any, que busquen la tranquil·litat de les nostres muntanyes per poder fer senderisme i refrescar-se a les diferents zones de bany que poden trobar als rius Estrets i Canaletes. L'Ajuntament també s'encarrega de la gestió de la mobilitat i l'aparcament d'aquestes zones, i és de summa importància a l'hora de parlar de la sinergia entre turisme i gestió forestal al nostre terme.

- **Quines accions destacaria, amb relació a aquestes forests?**

Hi ha diverses línies d'actuació:

- Actuacions destinades a combatre els incendis i millorar la massa arbòria: obertura de franges de protecció, aclarides i estassades de vegetació. Amb això reduïm la càrrega combustible del bosc i obtenim una resistència més gran enfront de fenòmens meteorològics adversos.
- Part de la massa forestal extreta de les actuacions anteriorment esmentades es destina a biomassa, que podem utilitzar com a combustible per a la calefacció d'equipaments públics (escola, centre de dia, centre de salut, vestidors del poliesportiu...).
- Actuacions de recuperació de zones de pastura per a aprofitaments ramaders.

- Actuacions de millora de camins rurals per a l'ús en cas d'emergències (bombers, ambulàncies...).

- Actuacions per fomentar l'ús turístic, de lleure i de salut. Millora, neteja i senyalització de camins antics i senders interactius (un exemple important és l'itinerari del Mas de Corretja o del Mas de Burot, on el visitant pot trobar activitats manipulatives al llarg de l'itinerari relacionades amb l'arquitectura tradicional dels masos del Port).

- **Quines repercussions econòmiques i quins beneficis (per a l'entorn, la biodiversitat, la qualitat de vida dels habitants...) se'n deriven, per al territori/municipi, d'aquesta gestió?**

Aquesta gestió repercuteix molt positivament tant en l'entorn com en la diversitat dels boscos dels Ports. Així mateix, per al municipi, poder gestionar la nostra forest i produir la pròpia matèria orgànica i utilitzar-la com a font d'energia en espais públics és totalment sostenible i fomenta polítiques que ens permeten frenar les agressions al medi natural, fet que redueix les emissions de CO₂. A més, contribuïm a la generació de llocs de treball de qualitat al territori, i els sectors turístic i ramader també es beneficien d'aquesta gestió forestal.

- **Quines són les principals característiques i singularitats dels territoris dels quals són propietaris?**

El territori hortenc està format per quatre unitats paisatgístiques diferenciades: boscos de pins, negrals i carrasques als Ports; camps d'*aulivars*, *ametlerals*, vinyes i terra de gra a l'entorn del poble; plantes d'aigua al voltant dels rius Algars i Canaletes, i pinedes i conreus d'*atmetlers* i *aulivers* a l'altiplà dels Pesells.

La plaça.

Centre Picasso.

Serra amb les Roques de Benet al fons.

El cim més alt del terme i de la comarca és el de Tosseta Rasa, amb 1.217 m d'altura. El poble emergeix entre planes, la d'Arenys i la dels Biarnets, a una altura de 560 m. I al seu costat s'erigeix l'emblemàtica muntanya de Santa Bàrbara, dibuixada per un geni de la pintura com és Pablo Picasso, que va fer dues estades al poble acompanyant el seu amic hortenc Manuel Pallarès, i on va trobar la inspiració per crear el cubisme.

• Quins atractius en destacaria, de l'entorn?

Amb relació al **patrimoni artístic**, el poble d'Horta de Sant Joan és reconegut per les estades de **Pablo Picasso** als anys 1898 i 1909, i el Centre Museístic, que conté reproduccions facsímils de dibuixos, esbossos, autoretrats i pintures cubistes fetes al nostre poble.

A més, el poble disposa de l'**Ecomuseu dels Ports**, on es pot trobar el punt d'informació turística del poble i del Parc Natural dels Ports. S'hi poden visualitzar audiovisuals sobre l'empremta dels homes al massís del Port, l'ocupació humana i l'aprofitament dels recursos naturals.

Santa Bàrbara i convent.

Pel que fa al **patrimoni natural**, el més representatiu són les visites al Parc Natural dels Ports. Hi ha moltes rutes senderistes de dificultat baixa, com ara l'itinerari del Mas de Corretja, el Mas de la Franqueta o el Mas de Burot, on es pot descobrir la cova on es van amagar Pablo Picasso i Manuel Pallarès mentre passaven setmanes sols al massís del Port. També destaquen la Marbrera, l'antiga mina d'on es va extreure marbre fins als anys vuitanta, i el Mas de Quiquet, llocs recomanables per visitar i on passejar-hi tranquil·lament, tot, al costat del riu Estrets.

També cal destacar els diferents arbres monumentals que habiten al terme: el Pi de Balija, els Pins del Fenassar, l'Auró de Josepó i, molt especialment, Lo Parot, olivera mil·lenària situada als afores del poble i que, amb els seus 8 m d'altura i amb 15 m de diàmetre de soca, està considerada com un dels arbres més vells de Catalunya, amb més de 2.000 anys de vida.

- **Finalment, el fet que el seu ens estigui associat a ELFOCAT com beneficia la població i l'entorn natural?**

És important poder unificar criteris i estar ben organitzats a l'hora de coordinar polítiques de gestió forestal comunes, i això ELFOCAT ho posa en valor, fet que ens beneficia a tots els pobles associats. Defensar els nostres interessos davant les administracions és, també, molt important.

Jordi Martín Cuello
Alcalde

Mas de Burot.

Podeu consultar el quadríptic editat per ELFOCAT a:

<https://elfocat.cat/docs/Horta%20de%20Sant%20Joan.pdf>

D'interès

A Horta de Sant Joan el patrimoni arquitectònic és igual d'important que el patrimoni natural que l'envolta. Cal destacar elements patrimonials de l'arquitectura templera i hospitalera, i l'arquitectura del renaixement.

De gran importància, pel que fa a l'arquitectura templera i hospitalera, és el convent de la Mare de Déu dels Àngels o de Sant Salvador, situat als peus de la muntanya de Santa Bàrbara, on l'orde dels templers va construir l'església al segle XII i l'orde de l'Hospital de Jerusalem va fer-hi diferents ampliacions fins a convertir-lo en un convent. El 1542 s'hi va establir una comunitat de frares franciscans.

L'Ajuntament.

L'arquitectura renaixentista es pot observar en diferents edificis del poble, com el de l'Ajuntament, del segle XVI, i l'església parroquial de Sant Joan Baptista, d'estil gòtic i renaixentista. La Casa de la Comanda, la Casa de Pessetes i l'edifici de l'antic Hospital són elements arquitectònics singulars del poble.

Pel que fa a les tradicions, cal destacar les diferents festes que, al llarg de l'any, se celebren al poble. A part de les festes majors (del 8 a l'11 de setembre) i les Festes d'Abril (l'últim cap de setmana d'abril), destaca la Festa de la Costa (al voltant del dia de la Mare de Déu de la Mercè), en què els veïns de diferents carrers conviden la resta de veïns del poble a menjar sardines de casco rostides al foc, a veure el ball de la jota d'Horta i a fer un sopar de germanor. També cal destacar la Fira del Mostillo (el primer cap de setmana d'octubre), en què l'Associació de Dones Bàrbara d'Horta de Sant Joan prepara unes postres fetes del most del raïm, elaboració tradicional típica del temps de la verema.

Altres atractius d'Horta de Sant Joan són els itineraris excursionistes pel Parc Natural dels Ports. La pujada a les Roques de Benet, l'itinerari del Mas de Corretja i la marbre- ra són exemples de rutes excursionistes per gaudir de la seva majestuositat paisatgística. 🌿

CONEGUEM LES FORESTS DELS POBLES

Alins

Alins*

<https://alins.ddl.net>

Comarca: Pallars Sobirà

Població: 285

Superfície: 183,19 km²

Hectàrees de propietat forestal: 3.825,04 ha

Hectàrees de propietat forestal sense pastures: 3.386,23 ha

Enllaç mapa

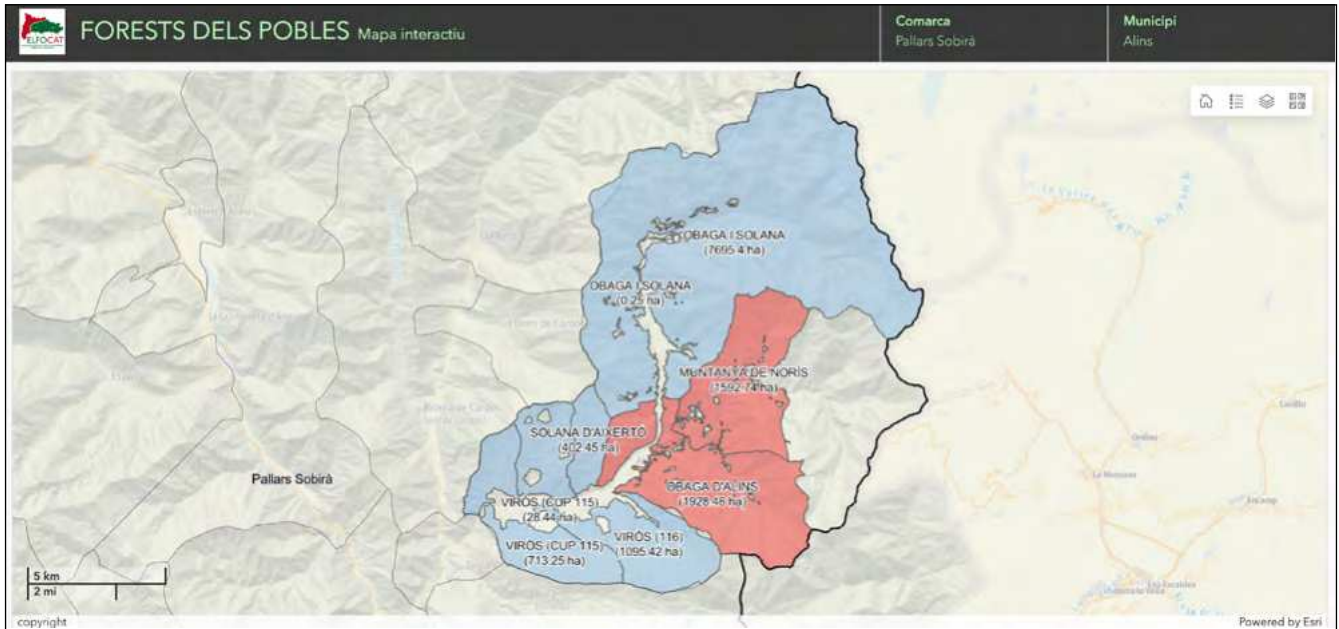
- **Com definiria el paper del seu ens amb relació a la gestió forestal dels terrenys dels quals és propietari?**

Actualment, el nostre paper com a propietaris de terrenys forestals és molt limitat. Hi ha figures de protecció que ens limiten –creiem que excessivament–, els aprofitaments i la seva gestió, i alhora hi ha un cert monopoli del sector de la fusta, que controla a la baixa el preu de la fusta: tot i establir-se per subhasta, el preu que es paga per aquest producte és mínim, sovint ridícul.

- **Quines accions destacaria, amb relació a aquestes forests?**

Com a propietaris desenvolupem accions de gestió forestal, sempre gràcies a les subvencions, les subhastes de fusta..., controlades per innumerables departaments de la Generalitat de Catalunya.

Cal dir que dins dels nostres boscos, i salvant les excessives regulacions proteccionistes, també es desenvolupen accions esportives i adreçades al turisme.

Font: Visor de forests públiques d'ELFOCAT.

- **Quines repercussions econòmiques i quins beneficis (per a l'entorn, la biodiversitat, la qualitat de vida dels habitants...) se'n deriven, per al territori/municipi, d'aquesta gestió?**

Actualment, malgrat el ridícul preu de la fusta, les subhastes forestals són una important font d'ingressos per als nostres ajuntaments. També cal destacar que la qualitat dels nostres boscos atreu molt turisme, i configura el nostre paisatge.

- **Quines són les principals característiques i singularitats dels territoris dels quals són propietaris?**

La majoria dels nostres boscos estan formats per pi roig, pi negre i avets. Destaca alguna fageda que confereix al nostre paisatge un valor afegit singular. Es tracta majoritàriament de boscos i paisatges alpins emmarcats per alguns dels cims més alts de Catalunya.

- **Quins atractius en destacaria, de l'entorn?**

Com hem comentat, tenim la sort de tenir al nostre municipi un entorn paisatgístic i forestal espectacular que fa especial qualsevol simple passejada.

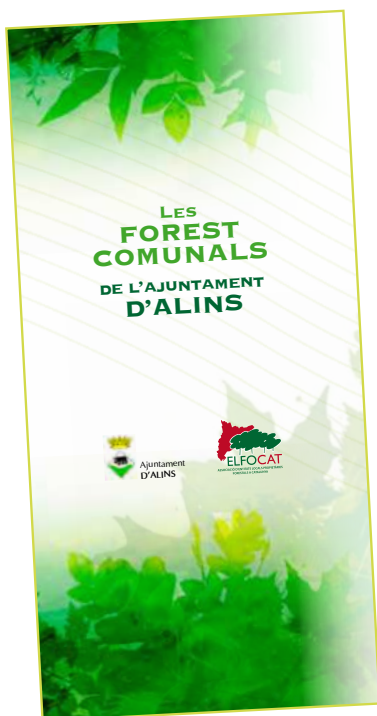
- **Finalment, el fet que el seu ens estigui associat a ELFOCAT com beneficia la població i l'entorn natural?**

Pla de Boet.

L'afiliació a ELFOCAT és un mitjà per defensar els nostres boscos, però també un element per defensar els nostres drets com a propietaris forestals. ELFOCAT ens permet estar informats de les darreres tendències en el sector forestal, la gestió, l'explotació...

Manel Pérez Cantalosella
Alcalde

* El territori d'Alins comprèn, també, tres entitats municipals descentralitzades: Araós, Ainet de Besan i Àreu, amb les respectives forests.

Podeu consultar el quadríptic editat per ELFOCAT a:

<https://elfocat.cat/docs/ALINS.pdf>

D'interès

Els nostres boscos permeten accedir, tant mitjançant petites passejades com a través de grans ascensions, a una varietat innumerable de paisatges, des de descobrir petites ermites romàniques fins a assolir el cim més alt de Catalunya.

Especialment interessants poden ser les passejades pel Bosc de Virós, el Refugi Gall Fer, l'Estació Virós Vallferrera, les bordes, la fageda..., així com apropar-se al pla de Boet i gaudir del silenci i l'esplendor del verd de les pastures, la brillantor de l'aigua... 🌿

Bosc de Virós.

COM ASSOCIAR-SE A ELFOCAT

L'Associació d'Entitats Locals Propietàries Forestals a Catalunya (ELFOCAT) agrupa els ens locals públics amb patrimoni forestal o amb gran vinculació amb el sector forestal de Catalunya.

Per ingressar com a soci a ELFOCAT cal ser una entitat local (ajuntament, EMD, consorci, consell comarcal, diputació...) amb propietat forestal pròpia, o bé estar vinculat amb el món forestal, i prendre un acord de l'òrgan de govern competent (en general, el ple de la corporació) amb el qual s'aprova la voluntat de formar part de l'associació i es nomena un representant de l'entitat local en aquesta associació.

Clicant [AQUÍ](#) trobareu un model d'acord de ple. Un cop pres l'acord, el podeu fer arribar a l'adreça d'ELFOCAT:

Associació ELFOCAT

Plaça de la Trobada, s/n (edifici Ajuntament)
25700 Montferrer (Alt Urgell), Lleida

També, a l'apartat "[Accions/Documents](#)" de la pàgina web d'ELFOCAT hi trobareu els estatuts vigents.

FORESTS DELS POBLES

La revista d'ELFOCAT

Número 3 • Hivern 2023 – Primavera 2024

www.elfocat.cat